Ч. 167 (14.710). Львів, неділя 1. серпня 1937 Oplata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

„Чужі аґентури“.

Львів, 31. липня 1937.

Про діяльність чужих аґентур на терені польської держави чували ми донедавна з польської сторони майже виключно тоді, коли річ ішла лише про українське революційне підпілля. Польська сторона твердила, що український націоналізм запряг себе до возу чужинецьких інтересів, — навпаки з кол українського підпілля, в його нелеґальних виданнях чи заявах підсудних у відомих політичних процесах, — чували ми, що це українські революціонери використовують конюнктуру та користають для своїх самостійних цілей з помочі ворожих Польщі чинників, наслідуючи ріжні подібні прецеденси з історії революційних рухів. Справа стала настільки неактуальна, що мабуть самі керманичі ОУН перевели ревізію давніх метод і покинули попередні хибні шляхи. Хоч українське громадянство і ріжнилось дуже різко у поглядах на доцільність такої акції нашого підпілля, яку ми бачили, хоч осудило підпали, акти терору, саботажі, масовий принцип набору, втягання дітей до підпілля і т. п., то проте не квестіонувало ніколи чистоти ідейних інтенцій тих молодих хлопців і дівчат, які опинювались на лавках підсудних та „ілюстрували“ собою траґедію української молоді. Не квестіонували цього здебільша й самі представники держави, а коли брукова польська преса казала про українське підпілля як про „чужу аґентуру“, то робила це виключно в дискредитаційних цілях, так, як і все українство хочеться декому представити як винахід графа Стадіона.

Але від якогось часу про „чужі аґентури“ говориться і без звязку з українським підпольним світом. Передусім від VII-го конґресу Комінтерну стало ясно, що московсько-большевицькі аґенти **мусять** існувати у Польщі і в українських і польських і жидівських установах та орґанізаціях, бож найвища комуністична міжнародня централя видала приказ своїм людям втискатися навіть до церковних братств, отже вони напевне втискаються і до всяких інших установ. Повінь большевицької чи большевизуючої преси, яка під всякими „невинними“ фірмами й гаслами почала появлятись у Варшаві, щоб по кількох числах часопису щезати і знову народжуватись під іншим виглядом, всякі зїзди „діячів культури“, всілякі скандали з „Пломичками“, екстратури ріжних чільних польських діячів, включно до декого з Польської Академії Літератури, всі ті прояви мусіли наводити на думку, що діє у Польщі метка, енерґійна, плянова пропаґанда, яка кермує людьми й орґанізаціями — без їхньої власної свідомости в чию дудку вони грають. Польська преса звернула теж увагу напр. на таке цікаве явище, як то в одному короткому часі „випадково“ трапилась небувала досі велика скількість залізничих катастроф, а всі вони з дуже неявних причин. Повінь хліборобських страйків у ріжних частинах Польщі, майже скрізь з авантюрами, поява народніх віршиків у честь Сталіна на Холмщині, які зробили таку сензацію і звернули увагу на той Богом і людьми забутий край, радикалізація польського селянського, зокрема молодечого руху („Віці“), людовофронтова пропаґанда, ведена інколи під найневиннішим плащиком оборони демократії, — все це мусіло зацукувати та наводити на думку про чужу руку в усіх тих історіях. Бо чейже на щось мусять іти ті великанські суми, які сягають міліонів у чужій добрій валюті, які фіґурують у бюджеті СССР, як фонди, призначені на міжнародню пропаґанду!

Знаємо, що в останньому році прийшов і в польському громадянстві різкий відворот від

Чому не буде збірної прогульки до Підлисся?

КОМІТЕТ ПРОГУЛЬКИ НА БІЛУ ГОРУ ПРИ ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ І РУХАНКОВІМ Т-ВІ СОКІЛ IV. НА ЛИЧАКОВІ ПОВІДОМЛЯЄ, ЩО МІНІСТЕРСТВО КОМУНІКАЦІЇ НЕ УДІЛИЛО ЗГАДАНИМ ТОВАРИСТВАМ ЗАЛІЗНИЧОЇ ЗНИЖКИ ДЛЯ ПРОГУЛЬКИ ДО ПІДЛИССЯ И ТОМУ ВОНА НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ

Самоліквідація проводу гетьманського руху.

В українській пресі появилася заява такого змісту:

Рада Присяжних Українського Союзу Хліборобів-Державників подає до відома Громадянства, що на засіданні відбутому 16. ц. м. постановлено У. С. Х. Д. розвязати, тому що в теперішніх обставинах він не може по совісті виконувати добровільно принятих на себе обовязків супроти рідної Української Землі, супроти Української Нації та Української Держави.

Підписані: Голова Ради Присяжних: Й. Мельник; члени Ради Присяжних: Ол. Скоропис-Йолтуховський, Л. Сідлецький, Монтрезор, Евген Томашевський.

СССР НА ЛАВІ ОБВИНУВАЧЕНИХ.

Рібентроп закидує большевикам, що вони сторпедували неінтервенцію.

На вчорашньому комітеті неінтервенції амб. Рібентроп гостро заатакував СССР. Він заявив, що лише Совіти зпоміж 27 держав, які належать до комітету, звівечили британський плян, відмовиши еспанським урядам прав комбатантів. Цей останній виступ Совітів — заявив Рібентроп — виявляє, що гаслом Москви є інтервенція за всяку ціну. Злетіла маска, яка закривала оту гру; таким чином світ виразніше бачить, хто нарушує мир. Ми, німці, знаємо віддавна, що колиб не Совіти, не було би сьогодні еспанської домашньої війни. Письменна відповідь СССР у справі британського пляну створює нову ситуацію, яка унеможливлює дискусію над відповіддями поодиноких держав. 3 і пів-годинні наради не дали ніякого вислїду. Чергове засідання назначено на найближчий тиждень, але загально думають, що вже довше не вдасться укривати повної невдачі неінтервенції

БАКТЕРІОЛЬОҐІЧНА ВІЙНА В ЕСПАНІЇ.

Авас повідомляє з Пампелюни, що тамошній военний суд засудив на кару смерти двох французьких громадян за шпигунство і за розпилювання в запіллі національної армії заразків тифу і сплячки. Згідно з актом обвинувачення, вони працювали з наказу міжнародньої орґанізації, що її осідком є Льондон. Уряд ґен. Франка задумує представити ґенеральному секретаріятові Ліґи Націй і всім урядам точний звіт у цій справі.

Німецька военна фльота в норвеській пристані.

В четвер вечором до норвеської пристані Берґен приплили чотири німецькі торпедовці не маючи на те дозволу й відплили дальше. Їх догонили норвеські літаки і справдили їхнє походження. Адмірал норвеської фльоти повідомив про цей інцидент уряд. Часопис „Афтенпост“ повідомляє, що міністерство закорд. справ зголосить протест у Берліні.

совітофільських симпатій. Трагікомічні судові процеси проти корифеїв большевицької ідеї та найбільш заслужених творців СССР захитали найбільш наївних польських Дульських у їх вірі у „царство соціялізму“, що творить „нові переломові цінности“. Зацукались не тільки аматори совітської літератури, які довідувались з острахом, що автор, яким вони захплювалися, саме розстріляний чи засланий на Соловки за „контрреволюційний троцькізм“, але й налякалися прихильники „людового фронту“ у рядах ППС та людовців. Почався період дуже некорисної конюнктури для комуністичної пропаганди в Польщі. Очевидно, що з цього не виходило, що та пропаганда мусілаб припинитись. Навпаки, — вона напевне ще посилилась, тільки мусіла прийняти нові форми. Форми, очевидно, були знову скриті, ще зручніше масковані, із тенденціями ще складнішими та глибшими. А проте ніхто не може сумніватися, що така акція прийшла: річ іде тільки, щоб її деконспірувати по її наслідках, згідно з засадою is fecit cui prodest (зробив той, кому це корисно)

Автор цих рядків дозволив собі перший звернути увагу на сторінках польського часопису, що дивним-дивом мобілізація польського фронту під протиукраїнським гаслом розпочалася акуратно тоді, коли український фронт почав мобілізуватись під протимосковським гаслом, видвигаючи тезу спільноти польсько-українських інтересів на протимосковській плятформі. Застерігаючись, що не називаемо п. Станислава Грабського московським агентом, звертали ми увагу, що дивним-дивом організація „поляків Червенської Руси“ находиться під кермою тих одиниць, які відомі з своїх послідовних і старих москвофільських симпатій та політичних концепцій: ми висловлювали погляд, що може це й підсвідомий мотив, а проте безумовно поважний істнуючий мотив для протиукраїнської кампанії — українська різко протимосковська плятформа, невигідна тим польським чинникам, які завжди раді повторювати „нема Русі, ест тилько Польска і Москва“, та які будучність Польщі бачать у поділі сфери впливів на Сході Европи між Польщею і Росією.

Підхоплюючи ту тему, п. Ал. Бохенський у „Політиці“ пригадав, що Ст. Грабський перед гр. Бобрінским казав про Галичину, як про „колебку духа росийскего“ чи навіть про перлину російських земель. В. Бончковський пішов ще далі і поставив просто крапку над „і“: він уважає, що це не тільки стара польська „чорна сотня“ торпедує т. зв. нормалізацію, керуючись політичним примітивізмом та зоольогічною ненавистю до українства, але що це Москва використовує ті українофобські настрої, які привязала на власні, зручно скриті ниточки. Навіть у кольонізаційній дурійці, яка полягала на тім, що ще заки почалась кольонізація — вже змобілізувались проти себе польське й українське громадянство — названий польський публіцист добачав руку „чужої агентури“.

Сьогодні про „чужу агентуру“ читаємо багато з нагоди атентату на полк. Коца. І дійсно: кому залежало на такій історії, якою є хаос у польському громадянстві, декаденція політичної боротьби, македонізація відносин?! Який інтерес мають польські молоді „народовци“ вбивати людину, що її слушно характеризує п. Мацкевіч, як політика правого напрямку? Кому може залежати на тім найбільше, щоб за одним махом і скомпромітувати табор, до якого схиляється ОЗН, і внести в ряди ОЗН замішання, неминуче з моментом, колиб розпочались адміністраційні репресії проти людей, що мають в урядовому таборі напевне поважні персональні звязки?!

Такі запити мусять насуватись кожному, хто думає про нинішні польські відносини. Нема сумніву, що думка про „чужі агентури“ в даному випадку льогічна. Однак цю думку требаб повести так само льогічно ще далі: кому взагалі найбільше залежить на анархізації відносин у державі, на втримуванні стану непевности, що її мусить витворювати атмосфера — неполаднаних важних державних проблем?! Хто заінтересований у тому, щоби цькувати взаємно проти себе не тільки одну частину польського громадянства проти другої, але й одну частину громади проти других, одну національність, яка творить собою окрему політичну проблему, проти другої? Чи нпр. не вказували ми, українці, на можливість, що аранжування протижидівських вибриків навіть по наших селах, це робота, яка має всі характеристичні познаки большевицької провокації, яка за одним махом хоче і український націоналістичний рух скомпромітувати, і репресії на українців стягнути і край занархізувати?

І тут доходимо до коріння справи: річ не в тім, чи таким або іншим актом терору, чи такою чи іншою конкретною акцією кермували ззза темних куліс „чужі агенти“. Річ не в тім, чи в такій або іншій організації, бюрі, установі, сидить платний чужинецький агент, бо такі випадки траплялись і в найбільш ідейних організаціях. Річ у тім, щоб загальна атмосфера була така, яка виключалаб провокації чужинецьких чинників. Річ у тім, щоб напрямні державної політики були такі ясні і так рішуче реалізовані, щоб ніякі чужинецькі спроби сторпедувати добрі заміри згори не мали ніяких виглядів. Річ у тім, щоб уся правно-державна та моральна система у державі була така, що кожній чужинецькій силі згори булоб ясно, що всякі її спроби захитати підвалинами тої системи — безвиглядні.

Сьогодні істнує такий стан у Польщі, що і польські партійно-політичні відносини і міжнаціональні відносини у державі дають широке поле діяльности для „чужих агентур“. Навіть коли їх нема, навіть коли чужа рука тільки видумана в уяві публіцистичних комбінацій, то й тоді та атмосфера нездорова, нездорові ті відносини, нездоровий стан, в якому найбільший голос має ексклюзивізм, нетолеранція, еготизм, жажда ділити громадян на „господарів“, які мають право накидувати десяти міліонам громадян, виключених із тієї категорії, — свої односторонні рішення, нездоровий є стан, в якому голос має лише бюрократичний адміністраційний апарат з одного боку, а вуличні інстинкти з другого. В цій ситуації мусить продовжуватись хаос політичної думки, мусять на манівці сходити поняття нації і держави і їх взаємних відносин, зокрема на манівці сходить розвязка проблем, які мусять бути поладнані не по лінії ексклюзивних доктрин, тільки по лінії розуму і справедливости, що її накидує життя.

Недобре добачувати в усьому „чужу агентуру“, чужинецьку інтригу, чужинецьку провокацію, чужинецьку руку. Недобре бути у політиці перечуленим, бо воно може довести до манії переслідування та боротьби з вітряками. Але вже цілком зле, коли для чужинецької руки, грошей і плянів, є місце не тільки у фантазії, але й у дійсній дійсности

ік.

Нові зміни в еспанській справі.

Женева, дня 27. липня 1937.

Старі добрі часи, коли державні мужі мали свій літній відпочинок, минулися і вернуться мабуть не раніше, ніж Европа стане новою і цілком іншою. Найбільш характеристичним для сучасних европейських ферій є очевидно те, що Еспанія „святкувала“ роковини своєї громадянської різні та що збройне винищування себе еспанців ще далеке від свого кінця. На прикладі еспанської війни видно також, в якій мірі Московщина перевернула коміть головою соціяльну науку Карла Маркса, чи краще сказати, в якій мірі національно-політичний чинник переміг в Европі соціяльний чинник. Найбільш промислова країна Европи, Англія, яка згідно з теорією Карла Маркса мусілаб іти на чолі европейської і світової революції, майже цілком оминула її. В промисловій Німеччині большевиків поборювали збройно спочатку самі таки соціяльні демократи, потім міщанські уряди дали змогу розвиватись комуністичному духові, що його проте націонал-соціялістичний уряд розторощив майже через ніч. Найбільшою загрозою став большевизм в Европі саме для країн хліборобських Румунії, Польщі, Чехословаччини і нарешті Еспанії, всіх держав з поважною скількістю невдоволених національних меншин. Еспанію вибрали на чергову жертву московського імперіялізму цілком свідомо. Еспанію революціонізували у зворушливо гармонійній співпраці і Сталін і Троцький і Літвінов. Тільки згодом острах, щоб Троцький не закріпився в еспанській совітській републиці, викликав переслідування „троцькістів“ в межах СССР і в Еспанії. Сьогодні, очевидно, троцькісти стали в Еспанії не лише небезпечні, а й зайві.

Це лише на око соціяльно-політична нісенітниця, що московський уряд вибрав для своєї акції не Румунію, Польщу чи Балтійські держави, де інтервенція моглаб бути без порівнання лекшою та успішнішою, а найбільш віддалену від Московщини Еспанію. Московський уряд намагається викликати війну в Европі, але боїться взяти в ній участь, особливо розпочати її, не маючи певности щодо французької підтримки. Інтервенцію в Еспанії провадить Москва в значній мірі руками тамошнього і французького „людового фронту“ та Москвінтерну, тоді, як у сусідніх державах довелось би інтервенювати власними збройними силами. Наступ на Румунію, особливо на Польщу, держави, що мають українські меншини, довелось би провадити через українську та білоруську совітські території. Які наслідки це малоб у дотичних совітських „республиках“ та інших чужонаціональних землях СССР — ризикувати дуже небезпечно! Не тяжко також уявити собі, як поставилась би Німеччина та Італія до евент. навіть переходового успіху московської інтервенції в Польщі чи на Балкані. Зате навіть частинний московський успіх в Еспанії, чи лише в Катальонії, відкриває для Москви величезні перспективи в сусідній Франції, деякі політичні перспективи в Англії, і безмежне поле політичного попису по цілому побережі Середземного Моря.

В найбільш гарячий час літніх „ферій“, коли температура на еспанських побоєвищах сягає до 40 ступнів в тіні, робить московський уряд розпучливі зусилля урятувати своє кріваве підприємство в Еспанії і в Европі. Скасування інтернаціональної контролі на франко-еспанськім кордоні не було лише формальним актом. Французька національна преса, зокрема „Аксіон Франсез“, подає докладні відомости про щоденні величезні транспорти зброї, муніції та „добровольців“ з Франції до Еспанії. Численні органи европейської преси подали й повідомлення про висилку частин французького чужинецького легіону до Еспанії. В останніх днях еспанські большевики дістали 150 літаків найновішої конструкції. В руках Франка і національної Еспанії находяться тепер понад дві третини цілої території і понад три пятих цілого населення, та й ініціятива військових операцій. До увільненої Еспанії належать найбільш родючі терени з найбагатшими природними скарбами. Отже після видалення „добровольців“ та переведення дійсної неінтервенції вислід еспанської війни не насуває ніяких сумнівів. Але „опіка“ Московщини та французьких большевиків викликує збільшену акцію Італії та Німеччини, протягає війну та протягає народи і конфлікти в льонд. ком. неінтервенції.

Які інструкції має пан Майський в льондонськім комітеті видно між іншим з самої совітської преси, яка найбільш вороже поставилась до проекту Ідена відновити неінтервенцію в Еспанії та контролю її морських та сухопутніх шляхів. „Ізвестія“ з 20. липня виступають гостро і проти англійської преси, зокрема проти „Дейлі Мейль“ та „Таймсу“, які „жадають негайно визнати банди Франка“, і проти англійських міністрів, і проти нелюбих членів англійського парляменту. На засіданні комітету неінтервенції 26. липня лише одинокий Майський заявив, що його уряд ні в якім разі не признає Франка воюючою стороною. Отже з огляду на те, що й французький уряд годиться в засаді на пропозицію Ідена з 14. липня щодо надачі обом еспанським таборам права воюючих сторін, лишився московський предтавник в Льондоні ізольованим. Вийти з цієї ізоляції, не наражуючись на політичну компромітацію, московському урядові буде нелегко.

Становище Москви тим тяжче, що й у колах Ліґи Націй йдуть назустріч англійському плянові полагоди еспанської справи. В Льондоні сподіваються, що італійський уряд не буде робити поважних перешкод тому, що за кілька тижнів на деннім порядку осінньої сесії Л. Н. має стануть справа Абісинії, яка на папері все ще є „суверенним і незалежним членом Л. Н.“ Унормування англьо-італійських відносин сподіваються в Льондоні тим більше, що про потребу цього промовляв недавно й ґраф Ґранді; а перший льорд адміралції, Даф Купер, відповів на це в публичній промові, що прийшов час забути санкціоністичну минувщину та відновити щасливі приязні відносини, які лучили дві держави від часу обєднання Італії. Чи це буде легко осягнути, питання інше. Характеристичне в усякім разі, що порозумітись з Берліном в еспанській справі вважають у Льондоні лекшою до переведення справою, ніж порозумітись з Римом.

Европейські ферії може таки закінчаться якимись позитивними та конкретними вислідами. Невдача московської інтервенції в Еспанії булаб для Московщини тим більшою політичною катастрофою в Европі, що всякий інший активний виступ СССР має ще менше виглядів на успіх. Програна в Еспанії булаб найбільшою політичною деградацією московських большевиків, яку вони зазнали від берестейського мира.

М. Данько.

Голоси двох духовників з краю.

КОЛИШНІЙ ПОСОЛ ДО АВСТР. ПАРЛЯМЕНТУ О. СТЕФАН ОНИШКЕВИЧ З КУПНОВИЧ ТА КОЛ. СЕНАТОР О. ЮЛІЯН ТАТОМИР З ЛУЖКА ГОР. БЕРУТЬ УЧАСТЬ У НАШІЙ АНКЕТІ.

Передаючи з черги (гл. „Діло" чч. 150, 152, 155, 161. і 164) голоси двох поважних наших краєвих духовників ,старих громадянських діячів, які знаменито знають місцеві відносини та мають політичний стаж, пригадуємо питання, які сформулувала була у своїй анкеті Редакція:

„1) Який Ваш погляд на саму засаду щодо зміни національно-політичної тактики, яка прийшла два роки тому?

2) Який Ваш погляд на дотеперішні наслідки тієї зміни та всю ситуацію, яка існує у польсько-українських відносинах?

3) Який Ваш погляд на наслідки т. зв. нормалізації у внутрішніх українських справах?

4) Який Ваш погляд на хід української політики за минулі два роки?

5) Як, на Ваш погляд, розвинуться дальші політичні події і які завдання стоять перед українським національно-політичним табором?"

Почуваємось до обовязку додати, що з обома Преподобними Отцями ми перевели розмову у формі інтервю, та з записаних відповідей склали статтю — відповідно до технічної форми всіх дотеперішніх голосів.

Редакція.

1.

„ВЖЕ ВИБУХАЮТЬ ПРИСТРАСТИ, ЯКІ ГОДІ БУДЕ ПОГАСИТИ ПРОМОВАМИ ПОСЛІВ..."

ад 1) Я вважав зміну тактики з опозиційної на „нормалізацію" потрібною і корисною. „Підйом духа" опозицією, а то й повною негацією нас дуже дорого коштував. Треба було шукати інших доріг. Я вважав „нормалізацію" не угодою" з польським урядом, не торгом „dout des", а справою конечною: Мусимо просто витягати висновки з факту, якого не сила змінити, що ми прилучені до польської держави. Українці з поляками мають спільного ворога — московський комунізм. Між Польщею та Совітами мусить прийти до зудару і війна розіграється на українській території. Ми, українці, потребуємо в тій боротьбі помочі поляків, а поляки українців. Через те мусить наступити нормалізація. польсько-українських відносин. Ми не даємо полякам ніяких приречень, а від поляків також не жадаємо якихось концесій. Нам вистарчить, коли нас, українців, будуть трактувати як рівнорядних громадян польської держави: нехай нам не відбирають прав, які нам належаться та нехай нам не боронять розвиватися національно на всіх ділянках життя, у леґальних, законом дозволених рямцях. Ми не робили пакту з якимось урядом, ми робили пакт з польською державою, отже й польським народом, Рівні з рівними. Казали, що це покійний маршал Й. Пілсудський так собі представляв цей пакт і що п. Косцялковський під впливом наук маршала зробив пакт про нормалізацію польсько-українських відносин.

ад 2) Як то часто ми бачили в історії Польщі, поляки не зуміли довго йти раз розпочатою дорогою.Прем. Косцялковський відійшов, але ще й за нього фактичний провід політики супроти українців перейшов мабуть в інші руки. Переміг у поляків погляд, що як українці зміцняться, то підуть проти Польщі. А дехто й думає, що українців можна „реґіонально" трактувати. Отже йде „реґіональна" політика за сокальським кордоном, на Лемківщині, Гуцульщині, навіть в тернопільськім воєвідстві, вже не згадувати Холмщину, Підляша і Полісся. Можливо, що польський уряд навіть хотів би зберігати тези, що їх прийняв п. Косцялковський, але під напором польського громадянства відступає, не має відваги намічених справ перевести та не говорить ясно. В наслідку найбільше ріжно поступають ріжні воєводи, навіть ріжні старости супроти українців. Та не вважаючи на те, а може подразнені тим оборотом справ, ми йдемо вперед у відбудові нашого життя в кожній ділянці. Ми живемо, ми розвиваємося, ми кріпшаємо. Поляки нам цього завидують і нераз навіть обєктивні одиниці зпоміж льокальної адміністрації піддаються алярмам зависної польської преси. Але який то наш поступ малий в порівнанні з поступом поляків, державної нації! І ще нам завидують! Але треба признати теж, що вже є великий гурт поляків, які нас розуміють, котрі хотіли би справжню нормалізацію скріпити. Нормалізація була для нас корисна.

ад 3) У внутрішніх українських справах нормалізація нам пошкодила, але не багато. Шкода, що з УНДО-ня виступило декілька здібних, ідейних одиниць, але ще більша шкода, що вони не поставили своєї ясної програми як нам іти, а лише обмежуються до критики. Та все таки загал іде ще за проводом УНДО-ня, хоч починає нетерпеливитися, критикувати, а навіть буритися.

ад 4) На мою думку в останнім році наш провід повинен був виразніше замарковувати своє невдоволення (отже невдоволення загалу) зі становища уряду та поведінки польської суспільности. Ці малі, здебільша особисті, користи, які посли добувають для ріжних людей, від уряду, дуже малі в порівнанні з тим, що ми полякам вже дали. Замісць скаржитись перед цілим світом, ми ухвалюємо польському урядові довіря і буджет. Давніше Ліга Націй, Конгрес нац. меншин, і інші міжнародні установи мали багато роботи з нашими скаргами, чужі народи цікавилися, співчували чи навіть боронили нас. Тепер ми вдоволені! Навіть у деяких поляків, дійсно прихильних нам, ця поведінка нашого проводу викликує здивування. Це замало сказати якусь промову, чи внести інтерпеляцію про надужиття. Провід повинен твердше зазначити невдоволення мас з теперішньої політики уряду. Бо вже вибухають пристрасти, як Бержани, Золочів і ін., які годі буде погасити промовами послів на вічах. Ми не хочемо переходити з „нормалізації" в засадничу опозицію, нам треба дійсної нормалізації, але при теперішній політиці влади та поведінці польської суспільности супроти українців може вибухнути невдоволен-

Ф. АЛЯХНОВІЧ. 25

7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.

ЧИТАННЯ ПРИКАЗІВ.

Неділі скасували. Днів не памятаємо. Живемо тільки на підставі дат. Святочним днем є для нас тільки „день відпочинку". Одначе це не відповідна назва, бо бодай половина цього дня йде на „сан-обработку", значить на справи санітарні. Виносимо на подвіря своє „майно", вітримо постіль, миємо причі й підлоги.

Завтра — день „відпочинку".

„Сан-обработка" не вимагає вчасного вставання. Думали ми, що виспимося доволі.

Раптом у год. 5-ій рано залунали в усіх сотнях дзвінки: це дижурні будили вязнів зі сну.

— Вставати! Вставати! Швидше! Спішитись!...

Одначе сонні постатті пиняво зволікалися.

Надійшов командант сотні і, прикрашуючи свої прикази московською лайкою, принаглював повільних:

— Що, просити вас може? Ставати до звіту! Раз-два!...

До звіту? З якої причини й чому так рано? Адже нині день відпочинку. Одначе ми не мали звички протестувати й за кілька хвилин заспані постатті в сірих „бушлатах" виходили з кімнати на подвіря.

На площі перед давньою Преображенською церквою уставили нас в чотирокутник разом з іншими сотнями.

Серед вязнів кружляють найріжніші плітки-поголоски. Пощо нас в таку зимову ніч, так швидко, досвіта вигнали на двір і уставили на снігу.

Амнестія!...

Хтось впав на думку, що радіо подало вістку про широку амнестію. Отже зібрали нас тут, щоб відчитати нам маніфест про амнестію.

Новий кодекс!...

Хтось інший заявляє, що в Москві ухвалили новий карний кодекс, який на найвищу кару передбачує 5-літню вязницю. Отже ті, що відбули цей речинець, будуть вільні!...

Тому теж серця забилися приспішеним живчиком, коли від головних воріт показалися постатті в довгих шинелях... Зараз усе вияснять.

— „Здраствуйте, рабочия роти!" (Здорові, робітничі дружини!).

— „Здра!" — лунає з кількох тисяч грудей відповідь на привіт довгих шинель.

Починають читати приказ. Довга листа імен... Хіба вже кінець?... Ні!.. Ще... і ще... Відвертають сторінки. Спис імен ще далекий від кінця... Ще... і ще... Колиж буде цьому кінець?...

„Колегія ОГПУ присудом із дня такого й такого засудило:

Х-а за намагану втечу.

Н-а за намагану втечу і намагане розброєння варти.

З-а за послідовну відмову виконування праці... і т. д., і т. д.

... на розстріл.

Присуд виконано!"

— — — — — — — —

Перемерзлі вертаємося до сотні.

— Кілько — питає хтось.

— Я начислив 123.

— Не 123, але 121, помиляєшся, — були з подвійними назвищами.

— Я брав це під увагу...

— Автім, чи не все одно?!

— А все таки шкода Х-а, добрий був хлопець.

— Одначе, товариші, це страшне...

— Що?

— То...

— Найжахливіше те, що ми так освоїлись з тим усім! Нічого нас не зворушує. Ми стояли там на площі байдужі, слухаючи знайомих призвищ, — нічого нас не зворушувало, ми думали тільки про те, щоб якнайшвидше вернутися до теплої келії на заблощичені причі...

— Кинь фільософувати... Чого зворушуватися?! Чи не все одно?...

— От краще скажи, чия черга йти сьогодні по кипяток до кухні?

— Сьогодні його.

— Вибач, я вчора ходив...

— Не сваріться, все одно й те саме!

— А щож ти такий ніжний?

— Замкни пику!...

— Драбуги!...

Сотня вертається до своїх делій. Спати вже не варта. Треба напитися кипятку.

— Може хтось позичить кусник хліба?

— А коли віддаш?

— Завтра — з пайки, яку дістану...

— Ти вже раз позичив 200 гр. і не віддав!

— Брешеш, бо віддав.

— Не віддав!

— Тихо, не горлайте...

— Заткай собі вуха, якщо не хочеш слухати...

Сотня вертається до правильного життя.

— — — — — — —

(Далі буде).

ня, котрого не втихомирять навіть масові гострі репресії.

ад 5) Але й провід і посли нічого не вдіють, коли доли будуть пасивні. Коли на долах нарід рушився, то можна було свого часу поправити дещо проекти законів про кооперацію, молочарство, навіть про парцеляцію. Після „нормалізації" ми в деяких ділянках на полі економічнім, культурнім, просвітнім скріпилися, але на полі політичнім — застій. То не досить на вічу ухвалити резолюції, треба їх виконати, посилати їх до парляменту, міністерств, воєвідств і т. д. Треба виборoти собі права української мови (і їх виконувати) в радах громадських, волосних, повітових, а де вже такі права маємо, як у судівництві, треба їх виконувати. Треба домагатися підмог від тих установ на наші народні цілі: культурні, господарські і т. п. Не треба зражуватися відмовами, а треба в таких разах скликувати збори громадян, робити рух. Посол за нас цього не зробить, та й коли ми спокійно будемо сидіти, ніхто з послами, чи нашим проводом не буде числитися. Не вибухати нагло соломяним вогнем, а робити роботу систематичну конструктивну.

о. Стефан Онишкевич.

II.

КУРС „НОРМАЛІЗАЦІЇ" БУВ ПЕРЕВЕДЕНИЙ ЛИШЕ УКРАЇНЦЯМИ...

До 1) Зміна української політичної тактики вперед двох років, як зрештою загал нашого громадянства, заскочила й мене.

Нормалізація українсько-польських відносин?! Невжеж можна нехтувати історією століть і досвідом останніх десятків літ?! Взаїмна пошана, співпраця двох націй по століттях важких змагань в обличчі небезпеки, що надтягає зі Сходу! Український університет, поворот учителів-заточенців і т. д. Щоби повірити в це, треба не тільки перебороти природні жалі й сумніви, але й повірити, що наростає і кріпшатиме посеред польської суспільности течія, що оздоровить хоробливу, дурманом шовінізму затроєну жилку польського громадянства. Треба повірити, що польський уряд, як нераз уже, коли йому цього треба було, зуміє, заволодіти ситуацією в польському нутрі. Очевидно, безглуздям було би в засаді та згори протиставитися нормалізації! І тому, не скриваючи своїх побоювань, чи не є це лиш тактичний підхід, щоби розложити найсильніше українське політичне угрупування, загал підчинився директивам політ. проводу, заспокоюючись заявою, що колиби найближча будучність не виявила доброї волі другої сторони — провід залишить започатковану тактику.

До 2) Курс „нормалізації" був преведений з української сторони, бо з польської нічого в тім напрямі не зроблено. І через те він погіршив, замісць направити польсько-українські відносини, бо друга сторона перестала нас поважно трактувати, стала нас легковажити, а в слід за цим скріпився протиукраїнський курс практичної політики супроти нас.

До 3) „Нормалізаційна" тактика продовжувана політ. проводом в безконечність, зродила серед громадянства огірчення до проводу та викликала апатію в органічнім житті. Якщо нічого не добути, то бодай зберегти честь нації, її достоїнство!

До 4) Парляментарна Репрезентація, яка на жаль рівночасно репрезентує і провід УНДО, поробила цілу низку похибок, розпочинаючи їх незрозумілою для пересічного громадянина заявою на міжнародній арені. Тактику проводу характеризувала горячковість, не зрівноваження. Це був похід до Каносси, не знать за чиї провини, бо суспільність, ні попередній провід їх на собі не мали. Провід дав з себе більше, ніж це відповідало його достоїнству та ще й тоді, коли нічого ще й не добув чи не дістав. І це був промах тактично невибачний.

До 5) На мою, може не міродатну, але всеж таки невідокремлену думку, завданням національного табору було би довести до злагіднення міжпартійних суперечок і до консолідації сил. Слід би витворити між- чи надпартійну верхівку (в центрі і по повітах), якій у загально українській політиці мусіли би підпорядкуватися національно-партійні угрупування. Тактика повинна би спиратися на леґалізмі і вперто на вимозі, щоб і супроти українського народу була зберігана правовість.

Зокрема для санації відносин в УНДО вказано не зволікати зо скликанням Народнього Зізду а на майбутнє рішуче не скупчувати в одних руках проводу парляментарної репрезентації і проводу партії.

Наприкінці підчеркую, що не вважаю себе політиком, навіть не передовим, лише щонайбільше пересічним громадянином, і як такий почуваюся до обовязку висловити свої думки, коли їх цікаво вислухати.

о. Юліян Татомир.

Загостення і зміцнення диктатури Сталіна.

НОВА ІНСЦЕНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ У СССР.

У варшавському „Часі" з 31. ц. м. (ч. 207) находимо передову статтю інж. М. Басехеса, відомого закордонного журналіста, якого большевики виселили минулого місяця з Москви, п. н. „Вибори в Совітах". Автор освітлює куліси інсценізації „нових виборів" в СССР на основі нової демократичної конституції Сталіна. Тому передаємо хід думок автора статті з пропусками несуттєвих місць.

Щойно недавно — каже автор — оголошено до т. зв. сталінівської конституції нову виборчу ординацію, що вже обовязує від кількох днів. Майже від року йде повільна підготова виборів до совітів на основі нової структури совітської держави. Найважнішим є § 121. нової конституції, що не лише устійнює правно монополь комуністичної партії, але крім того закріплює в конституції постанову, що кожною організацією чи союзом совітських громадян кермують члени комуністичної партії. Нова виборча ординація крім технічних постанов про виборчі округи і виборців обіймає теж суттєві постанови про допущення кандидатів. Їх можуть ставити лише законом признані організації. Крім того кандидатів мусить затвердити окрема комісія, в якій знову рішають комуністи. Вкінці окрема комі-

М. ДУЛЬСЬКИЙ.

НІС.

Згадана історія трапилася мені перед кількома тижнями. Коли я вернувся вечором домів, якийсь незнайомий добродій стояв перед моїми дверима і нагально стукав.

— Ну, нарешті — кинувся він до мене — шукаю вас уже третій раз. Називаюся Петро Вліżливий. Мушу з вами поговорити в незвичайно важній і життевій справі.

Я завів його до своєї кімнати і подав йому папіроску. Гість закурив, оглянув мене докладно від ніг до голови і сплеснув руками.

— Мій Боже, як можна в XX. ст. парадувати по вулицях із таким носом?!

Мені здавалося, що я не дочув і тому приложив я руку звинену у трубку до вуха.

— Як? Вибачте, я не дочув.

— Ви добре чули. Не розумію, як можна плентатися по світі з таким неможливим носом. Адже крім носа ви дуже приємна людина — правильні вуха, правильні уста, здорові зуби, правильні очі, ну взагалі можна витримати, але ваш ніс — правдивий скандал!

Я скипів: — Чи ви приходите тут говорити мені дурниці?

Виключене. Я є представником товариства пластичних операцій. Мій пане, ви повинні рішуче віддатися в нас операції носа. Зовсім безболісно. Зі запорукою успішного висліду.

— Нахабний гість — воркнув я під носом — то це в вас ця важна життева справа?

— Очевидно. Живу з того. А що торкається вашого носа...

— Не трудіться, мій ніс мені й так подобається.

Гість знову сплеснув у долоні:

— І ви це називаете носом? Адже це не ніс, а бульба! Що я кажу: бульба! Погаратана коробка зі сардинок, якої я не хотів би навіть піднести зі смітника. Направду, жаль мені вас! На загал добре виглядаете і мушу сказати, що вас доля скривдила таким носом.

Я встав, щоб перервати розмову.

— Бачите, не поможуть вам навіть „компліменти". Не піддам себе операції і справа скінчена! Я не прімадонна, ні панна на відданні.

— А ваша каріера — це другорядна річ? Я переконаний, що досі кожний відвертається від вас із огидою. Я нпр. таакож маю велику охоту сплюнути на ваш вигляд. І ще одно: чи ви маєте вірителів?

Засоромлений спустив я очі.

— Питання! Більше, як волосся на голові...

— Отже, бачите! В такім випадку негайна операція є справою вашого істнування. Мій пане, дістанете новий ніс, що навіть найстарші ваші вірителі не пізнають вас. Будете могли спокійно ходити на проходи, до театру, до кіна, до ресторанів, а ніякий віритель не пізнає вас і не буде вас нападати.

Цей аргумент переконав мене. Вичарувана агентом картина була така принадлива, що я рішив більше не спиратися.

— Добре — кажу — але боюся, що операція дорого коштуватиме.

— Ніколи у світі! Наші ціни незвичайно приступні. Прошу цінник.

Агент подав мені картку паперу з таким змістом:

„Операція нового носа до щоденного вжитку, надається також на дощ і непогоду — 200 зол. Те саме, з вибагливим викінченням, на неділю і свято — 300 зол. Те саме, з найвибагливішим викінченням і з 5-літньою запорукою — 400 зол."

— Найбільше відповідає мені проект за 300 зол. — відповів я — але чи це певне, що вірителі не пізнають мене?

— Очевидно! Якщо хоч один із ваших вірителів по нашій операції пізнає вас, не заплатите коштів операції. На домагання дістанете таку запоруку на письмі.

— Добре, дайте мені те на письмі.

Агент витягнув блянкет. І я піддався чергового дня операції. Мій ніс удався знаменито. Я тепер правдивий адоніс. На вулиці оглядаються за мною, а дві пані наложили навіть на себе руку через мене.

Одначе найкраще те, що не потребую вже скриватися перед моїми вірителями. Можу спокійно, з піднесеною головою проходжуватися по найлюдніших вулицях, мої вірителі минають мене, не оглядаючися зовсім за мною.

Минулого тижня касієр товариства пластичних операцій приніс мені рахунок. Я не заплатив. Два дні пізніше прийшов знову. Я не заплатив. Передучора відвідав мене генеральний заступник, мій знайомий агент.

— Мій пане, чому ви не платите? — Адже операцію перевели ми якслід.

Я видивився на нього здивований.

— Про яку операцію ви говорите?

— Не вдавайте, — закукурічився він — миж оперували недавно ваш ніс.

— Що, ви мене пізнаєте?

— Очевидно.

— В такім разі я не плачу.

— Чому?

— Тому, що я застеріг собі рішуче, що не заплачу, коли хоч один із вірителів пізнає мене.

——о——

сія розглядає висліди виборів. І конституція й ординація так стилізовані, щоби не міг прослизнути ніодин кандидат не лише з опозиції, але хочби лише непевний.

Сталін подбав, щоби нова державна машина була зложена на 100 відсотків з абсолютно відданих його режімові осіб. З цією метою появилася нова інтерпретація постанов нової конституції.

При тому не слід забувати — пригадує автор — що в СССР належить влада до двох органів: тайної поліції і партії. Членів партії наглядає і контролює тайна поліція; тайну поліцію — по відновленні її всемогучости — наглядає і контролює партія та підтримують найгострішу диктатуру, що її знає історія. І так нова конституція передбачує ненарушність особи і помешкання. По оголошенні нової конституції такі старі большевики як комісар справедливости Криленко брали бодай формально згадані постанови поважно. Криленко міркував що на основі нової конституції потрібний прокураторський наказ, щоби державна влада могла ввійти до помешкання і перевести ревізію, або когось арештувати. Але ГПУ не бажає собі навіть такої формальности. Криленко вже від 14 днів сидить у криміналі. Тому генеральний прокуратор Вишинський видав інструкцію підлеглим прокураторам того змісту, що пояснення Криленка фальшиві. „Прокураторського наказу не треба“ до домашньої ревізії, забрання документів і предметів і навіть до нарушення тайни листів. „Відповідні органи“ можуть „так само як дотепер“ переводити без дозволу прокуратури всі урядові чинности.

Отже нічого не змінилося в компетенціях грізного ГПУ, що нині по численних змінах вживає назви комісаріяту внутрішніх справ. Лише при арештуванні треба доповнити формальність — пізнішу санкцію прокуратора. **Отже в дійсности нова конституція нічого не змінила, бо і ревізії й арештування по домах зросли непомірно саме в останніх місяцях і тижнях.**

Всеж таки не можна політично легковажити совітських виборів. Дійсно вони не мають нічого спільного з демократією, зі свобідним виявлюванням думки, **навпаки — подумані як загострення і змінення диктатури.** Але треба здавати собі справу чим є Росія. На долині аж до найменшого села впускають в рух велитенський виборчий апарат навіть виборчу агітацію. **Кого громадянин вибирає, державі і диктаторові байдуже, бо всіх кандидатів виставляє партія. Але для селянина і міщуха цей рід виборів є чимсь новим.** Дотепер ішов з музикою до виборчого льокалю, комуніст виголошував заздалегідь призначену агітаційну промову, що її ніхто не слухав, бо кожний чув той сам зміст безліч разів. Опісля читали листу кандидатів при відомих прізвищах плескали, вкінці предсідник взивав тих, що є проти виборів, щоби піднесли руки до гори. В останніх 10-х роках ніколи не трапилося, що на цей поклик піднеслася чиясь рука, вибір завжди був однодушний. **Тепер інсценізація змінилася:** наперед вбори, на яких будуть згадувати тих, яких хотіли би мати кандидатами, пізніше виборчий комітет їх затвердить, вкінці самі вибори з замкненими копертами, з плякатами поодиноких кандидатів, з замилюванням очей селянинові і міщухові про великий оригінальний виборчий механізм. Йде про познаки.

Ці познаки Сталінові потрібні, бо коли надалі повстане якийсь фермент, большевицька преса буде писати, виказувати: це саме ваші вибранці, яких ви висунули, в тайних виборах, приняли це право. **В цьому вибраному совітському апараті, що його головним чинником є терор, усі бояться відповідальности,** навіть сам єдиний диктатор, який нині щось рішає, попав у психозу страху. **Імітація виборів має допомогти йому зменшити власну відповідальність, скритися за здогадну волю народу, без втрати хочби тіни зі своєї всемогучости.** Всеж таки не треба обманювати себе; ця інсценізація, не зважаючи на ввесь терор, осягне деякі пропагандивні наслідки. Не триватимуть вони довго, але всеж таки залишаться на найближчі місяці, а може навіть цілий рік по виборах.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

Після замахів у Ірляндії.

З Дебліна повідомляють: В звязку з останніми замахами підчас побуту королівської пари в Белфасті, влада арештувала 12-ох провідників ірляндських республиканських боївок, підозрілих у співучасті в терористичній акції в Ульстері. Влада видала гострі постанови проти т. зв. Ірляндської Республиканської Армії. Ірляндську політичну поліцію скріплять. Події в Белфаст були несподіванкою для влади безпеки.

Минулої ночі вибухла бомба під хідником біля пустого будинку при вулиці Девоншір. Жертв у людях не було, зате вилетіли шиби в сусідних домах. Вулиця Девоншір лежить недалеко вулиць, якими переїздив королівський почот.

Л. ІНФЕЛЬД. 2

КЕМБРІДЖ.

II. СТУДІЇ.

Метою Кембріджу не є підготова фахівців, а радше виховання здатних людей до обняття провідних становищ у Британській Імперії. Той саме стан справи хотів би я ближче схарактеризувати, хочби найпростішими прикладами. Підчас війни абсольвенти Кембріджу й Оксфорду осягали автоматично старшинські ступні. Інший приклад, що торкається не виїмкових, створених війною умовин, є ще характеристичніший. Щороку відбувається в Льондоні конкурсовий іспит на вакуючі вищі становища урядовців. У великій частині беруть участь у тому конкурсі вихованці Кембріджу й Оксфорду. Іспит, що триває коло трьох тижнів, вимагає чималого засобу знання і великої нервової видержливости. Кандидатів нумерують на підставі вислідів. У цьому випадку ті становища обіймуть перші 75 із спису кандидатів. Перший із того списку має запевнену в майбутності знамениту карієру. Має вільний вибір із поміж 75 вільних посад, часописи подають його знимку й життепис; по так світлому старті осягає майже завсіди в короткому часі титул льорда й непомірно швидко спинається по драбині урядової карієри. Другий має вже тільки вибір із поміж 74 вільних посад, а останній може тільки приняти останню посаду. Характеристичне, що в тому іспиті справа не в виказі здібностей до державної посади в тому, чи іншому міністерстві, але взагалі в здібності заняти державну посаду. Предмет іспиту не має нічого спільного з фаховістю будучої бюрової праці, чи зі знанням державної адміністрації. Кандидат до деякої міри самий зазначує предмет свого іспиту. Вибирає низку предметів, що творять комплет, а ті предмети можна колекціонувати найріжнороднішим способом. Проте вибраний комплет необхідно мусить складатися з ріжних предметів, що огортають ріжнородні й відмінні методи думання. Головною метою іспиту є саме дати доказ здібности перекидатися з одного предмету на зовсім інший, котрий вимагає інших метод думання, ствердження, чи кандидат має вмілість достроїтись швидко до змінливих умовин. Ще одна цікава подробиця. Кандидат не може мати більше як 25 літ. Заняття вищого становища в міністерстві (відповідного в нас 6-тому чи 5-тому ступневі служби) можливе як старт, тільки в молодому віці. Не чую покликання до оцінки, чи та система, одинока врешті у своєму роді, ліпша чи гірша за іншу. Найважніше те, що при тій системі вдержується при житті Британська Імперія, що обіймає четверту частину нашого ґльобу.

Той виховний ідеал англійських шкіл треба собі освідомити, якщо бажаємо зрозуміти уклад та організацію університету в Кембріджі. Ця організація може нам здаватися чудернацька і смішна, але з точки погляду своїх завдань вона знаменито служить своїй меті. Майбутні володарі Британської Імперії переходять — майже всі — крізь Оксфорд або Кембрідж.

Кому доступні студії в тих містах? Студії в каледжах взагалі дуже дорогі, отже з принципу доступні тільки заможним. Заможні, талановиті, чи менше талановиті вспіють перетиснутися крізь нормальні студії, що закінчені титулом B. A. (bachelor of art). Сини бідних батьків мають доступ до Кембріджу тільки тоді, коли вони дуже талановиті. В Англії є велика скількість державних, міських, приватних стипендій, комбінацій тих стипендій, так що кожний, хто щасливо перебрне через конкурсовий іспит, має запевнену змогу студіювати. Таким чином дифундують у Кембріджі бідніші верстви, з урядницьких, міщанських родин, але тільки під умовиною конкурсових іспитів, які назагал нелегкі і справді селекціонують еліту тих верств. Нема зате ніяких обмежень для тих, що хочуть і можуть платити та нема мови під цим оглядом про рівні права для всіх. Отже студії в Англії є дуже недемократичні. Але хочу зазначити, що це торкається тільки Кембріджу й Оксфорду, що студії в інших містах (нпр. у Льондоні) помітно дешевші, бо не вимагають приналежности до каледжів. Університети в інших містах більше нагадують вищі школи на континенті. Скінчення нпр. університету в Льондоні має помітно менше значіння і є помітно гіршим стартом для майбутньої карієри, як Оксфорд чи Кембрідж.

Проте ця антидемократична прикмета, що характеризує можливості студій у Кембріджі, тісно вяжеться з іншою, сильно демократичною прикметою. Оце ще одна з отих дивних парадоксальних мішанок, таких характеристичних для Кембріджу. Самі каледжі є наскрізь демократичними установами.

Устійнення однакового для всіх студентів життевого ступня є суттевим для мет, що їх ставляють собі Кембрідж і Оксфорд. Студії в Кембріджі й Оксфорді саме тому такі дорогі, що університет вимагає й вимушує на своїх вихованцях високого життевого ступня, з принципу однакового для всіх. Кожний слухач мусить мешкати у двох добре обстановлених кімнатах, мусить мати купальню до своєї диспозиції, мусить щоденно їсти знамениті вечері в своєму каледжі, мусить платити свого „tutora“, який дбає про його моральне виховання й пильнує його, мусить платити свого „superrevisora“, який дбає про його умовий розвиток, контролює його поступи й помагає йому в науці. Отже

ОЗН. проти мін. Понятовського.

Голова білостоцької округи ОЗН зголосив свою димісію на знак протесту проти розвязання міністром хліборобства ради хліборобської палати в Білостоці. В мотивах пос. Лазаревський підкреслив, що членами розвязаної ради були виключно члени ОЗН, які обняли організаційні становища з доручення полк. Коца. Цієї димісії полк. Коц не приняв.

Причиною конфлікту на терені білостоцької хліборобської палати була справа директора цієї палати інж. Романа Ліпського. Люстратори міністерства хліборобства ствердили, що директор хліборобської палати за мало займається справами палати, тому міністр наказав інж. Ліпського усунути. З цим рішенням мін. Понятовського погодився голова хліборобської палати у Білимстоці Мистковський, довірений міністра. Тимчасом управа палати висловила недовіря для Мистковського і доручила інж. Ліпському виконувати далі агенди директора. Тоді мін. Понятовський розвязав хліборобську палату.

Положення в Північному Китаю.

Домеї ось як описує положення в північному Китаю минулої доби: Операції японських військ проти 29. китайської армії розвиваються добре, японці відкинули ворога на правий берег ріки Юнгпін. Японські передні сторожі заняли Чансінтіен з околицею. Рештки китайських військ виказують чималу активність, нападаючи часто на японські залоги. Невідомо, що сталося з 300 японськими громадянами в Тунчао. У битві під тою місцевістю японці втратили 20 вояків, китайці багато більше.

У пекіні розброїли японці 3.000 китайців — тепер у місті спокійно, зате в Тієнтсіні японці атакують китайські дільниці.

В китайських військових колах уважають, що найбільше виглядів на перемогу дає оборонна війна, бо офензивні сили Китаю слабі.

АНГЛІЙСЬКА ПОЗИЧКА ДЛЯ КИТАЮ.

Як офіційно повідомляють, між нанкінським урядом і англійським товариством „Брітіш енд Чайнезе Корпорейшен" підписано в пятницю умову про емісію позички у висоті 7 міл. фунтів на розбудову залізничої сітки в Китаю. Позичка, опроцентована на 5 відсотків річно, буде емітована в Льондоні в догідному моменті; її гарантуватимуть доходи китайського скарбу з акциз на сіль. Від нанкінського уряду підписав цю умову віцепрем'єр і міністр фінансів Кунг.

НАПАД НА ІТАЛІЙСЬКУ КОНЦЕСІЮ

В ночі з пятниці на суботу відділ італійських моряків стріляв в китайців, які хотіли дістатися до італійської дільниці, щоб звідти обстрілювати японську дільницю.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Між Тієнтсіном і Танфу виколїївся поїзд, бо китайці зняли шини; 5 осіб згинуло, 60 ранених.

ЖЕРТВИ.

Неофіційно подають, що в останніх боях 301 японців і 1200 китайців убито і ранено.

Домеї повідомляє з Тієнтсіну, що японці в часі боїв дня 28. липня на південь і північ від Пекіну втратили 121 убитих (у тому 2 старшин) і 238 ранених. Китайці втратили 200 людей.

МОБІЛІЗАЦІЯ КИТАЙСЬКОГО ПЛАСТУ.

Китайський уряд наказав мобілізацію 500.000 пластунів до служби в запіллі.

ПОГРОМИ ЯПОНЦІВ.

Японський часопис „Нічі-Нічі" повідомляє з Пекіну, що збунтовані китайські жандарми вирізали в Тунчао 300 японських громадян та кількох членів автономного уряду східного Гопей. Жандарми пірвали голову уряду Інкшукена. Невідома доля 200 емігрантів з Кореї.

ЗНОВУ СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В АМЕРИЦІ.

У Брукліні дійшло вчора до сутички між страйкарями і поліцією; ранено 45 осіб, арештовано 10. Юрба облягала поліційну станицю, домагаючись, щоб увільнили арештованих.

засібні й бідні живуть у каледжі на тому самому — загально дуже високому — життєвому ступні. Само собою, що того роду організація має свою виразну мету. Виховує вона студентів на майбутніх панів Британської Імперії, даючи їм почуття безпеки і власної сили, почуття міцного оперття на вікові установи, вселюючи не фразами, але саме всіми малими подробицями буденного життя, його комфортом і вигодою необхідність оборони всіх тих здобутків, на яких спірається великість і могутність Англії.

Саме навчання, університет, виклади, те все менше чи більше подібне до навчання на континенті. Те, що відріжнює Кембрідж і Оксфорд від усяких інших міст, то каледжі та їх організація. Часто стрічаємо хибну думку, що каледж є частиною університету, що є школою. Це неправдиве. Кожний каледж (а є їх у Кембрідж коло 20) є незалежною ні від інших каледжів, ні від університету, наскрізь автономною установою. Каледж, то установа, до якої належить студент, яка ним піклується, пильнує його поступів у науці та його духового розвитку, справ спання, мешкання, їжі й навіть дуже інтимних приватних справ.

„В дійсності, то всі каледжі подібні до себе. Вистане побачити один, щоб не мати охоти оглядати інших". Той варварський і цинічний погляд виголосив один із найвизначніших сучасних фізиків, хоч очевидно, сам не вірив в нього. Архітектонічно є це майже найгарніші памятки Англії. Всюди простий пуританський англійський готик, котрого найкращими зразками каплиця King-с College та дворище Trinity College. Кожний каледж творить простокутник будівель, що обіймають подвіря, котре заросле густою, коротко стриженою, чи не найгарнішою у світі травою. Відома відповідь городника на питання американця, яким чином можна виплекати таку гарну траву. Простий припис: треба тільки її що досугий день стинати, повторюючи цю процедуру що найменше через триста років.

У тих каледжах, збудованих продовж останніх пяти віків, мешкають студенти. Кожний каледж має свою каплицю, бібліотеку, рекреаційні салі, читальні, величезний, прикрашений портретами заслужених членів каледжу „голь", у котрому святочно відбувають щоденну вечерю.

III. Colleges.

Одною з найчудовіших речей у Кембрідж є щось, що найтрудніше зясувати, що просвітлює зі старих мурів каледжів, із гарних травників, городів і старих дерев: то безмірна тиша і спокій, настрій безпеки й тиші, те все, що творить ідеальну атмосферу наукової праці. Буває іноді несамовите враження, що повітря пересичене науковими бактеріями, котрі причиною, що місце те, як хиба ніяке у світі годиться до наукової праці. Хто не вспів у Кембріджі осягнути здобутків наукової праці, не осягне їх уже ніколи. Доволі вийти за каледжі над малу гарну річку Cam, побачити старі мури та зелені городів, перехилені й віддзеркалені в ріці верби, луки гарних мостів, силюети студентів і fellow у тогах, щоб набрати враження, з яким уже ніколи не можна розстатися.

Історію університету і каледжів можна прослідити взад аж до XIII-го століття. King-с College оснував Генрик VI. 1441 року. Trinity College, найбільший і найславніший, уфундував теж Генрик VIII. Багато з поміж найславніших учених і мистців Англії було членами саме того каледжу. Назву хочби Мільтона, Ньютона, Байрона.

У тих старих мурах, уладжених у середині з найбільшим комфортом (знову таке характеристичне для Англії получення) живуть студенти, з яких кожний займає просторе двокімнатне мешкання. Кожного студента приділюють до тутора, що пильнує його ведення. Тутор запрошує своїх студентів до себе, навязує з ними особистий контакт, цікавиться їхніми поступами в науці, в випадку потреби визначує кари і є уряду оборонцем у випадку їх колізії з університетською владою. Довкола тих дивних і смішних звичаїв повстала безліч комічних історій. Самий був я свідком такої: Тутор на кілька днів заборонив студентові виходити з його каледжу, наказуючи йому інтензивнішу працю перед іспитами. Студент не послухав і пішов до кіна. Дізнавшися про те, тутор відшукав свого вихованця, й опіраючогося силою студента портієри насильно вивели з кіна, серед сміхів і оплесків салі. Та інгеренція портієрів кіна на приказ тутора має свою підставу. Університет має величезні привілеї, що датуються від дуже давніх часів. В Англії прав не відкликують, хоч стають вони тільки памятками, яких ніхто не тримається. І так нпр. „proktor" має (очевидно теоретичне) право засудити студента на смерть за зневагу релігії. Але й студенти пильнують своїх прав, виказуючи в тому велике почуття гумору. Вишперали в старих хроніках, що місто дарує студентам окреме місце для вправ у стрілянні луком. Виcлідили, що отой давній відлюдний майдан є тепер найрухливішою вулицею у Кембріджі, і зявилися юрбою одного дня з луками, починаючи стрілянину. Той жарт мусів минути їм без кари, бо показали законну підставу свого вчинку.

Університет заборонює студентам бувати в деяких льокалях і має право контролі, чи виконують той наказ. Усякі мистецькі й товариські імпрези мусять мати дозвіл проктора. Крім того вільно прокторові виселяти з Кембріджу особи, що видаються йому невідповідні.

Поза тутором має кожний студент свого supervisor-а. Є ним приділений йому вчитель, що пильнує його праці, помагає йому в науці. Контролює він поступи студента й доносить про них туторові. (Далі буде.)

Літературна сторінка.

НОВА ПОВІСТЬ САМЧУКА.

Улас Самчук: „КУЛАК", роман, Чернівці, 1937, ст. 280. Вид. С. І. Никоровича. Обгортка М. Бутовича.

На нову повість Самчука треба мать багато часу. Читати її нелегко. Після кожних нових 10 сторінок маєте надію, що ось-ось нарешті зачнеться те „щось" на що чекаєте, щось, що розяснилоб вам тему повісти і чим далі — тим більше ця надія розвівається. Читач не має права ставити до автора вимог відповідно до свого смаку. Наш читач вийнятково терпеливий і вибачливий. „Волинь" мала вийнятковий успіх і численні її читачі радо забували про те, нове, що хотілиб найти у новій українській повісти, раді, що появився новий молодий повістяр із розмахом.

„Кулак" розчарує цих численних читачів. Не буде це розчарування лінивих читачів або незвичних до нової теми, нової методи, до того, що можнаб на перший погляд назвати „психольогічною аналізою". Герой цієї повісти Лев Бойчук спершу сидить у совітській вязниці, пізніше на волі шукає професії, дістається до більшого лісового підприємства, виїзджає в Европу як представник фірми, щоб полагоджувати інтереси і ввесь час мріє про якусь могутню організацію праці. Видавалось би, що навіть дві-три події, такі як вязниця або подорож на чужину (з необхідним додатком: двох любовних історій) повиннів вистачити як сюжет. Відомо, що сюжет залежить від того, що автор з нього зробить. Та відомо теж, що враження, яке залишає твір не залежить від самого наміру автора, що хотів би провести в ньому якусь провідну думку і провідна думка залежить від змальованих сцен, зображених типів і слів дієвих осіб виведених у повісти.

Навіть щодо самого заголовку „Кулак", ми не моглиб з певністю сказати, чи він хоче висловити думку про людину з сильним пястуком, чи щось інше. („Я, Маріє, Кулак! З великої літери кладу на себе цю призирливу назву. Любити мене — — любити чорта в людській подобі, а такої любови не істнує"). Той Лев Бойчук, що кидається на всі боки від надміру енергії чи надміру химер у голові зовсім невиразна постать; ми не знаємо, чого він хоче і дуже неохоче слухаємо його, коли він заливає своїх розмовців потоком слів і себе потоком безладних дум на самоті. Вся перша частина повісти, що виводить перед нами типи у большевицькій вязниці залита монольогами людей, які роблять враження маніяків. І маніяки бувають цікаві, — неодин із них може мати власне духове обличчя, власний внутрішній світ, що зацікавлює, зворушує, спонукує до думок про людську психольогію. У повісти Самчука обличчя замазані, думки розливні, як та дискусійна пустомельщина, коли важко рішити: хто чого боронить і проти чого виступає.

Видається, що Самчук хотів у цій повісти дати волю своїм думкам про ріжні сучасні питання. Ці „думки" зїли ввесь сюжет твору, розсіяли психольогію дієвих осіб, навіть їх мозок. Нема тут ніяких цікавих думок, а повний хаос — „про все і ніщо". Такі глави як „Европа", „Світогляд праці і ризика" та „Боротьба ідей" моглиб мати такі заголовки, якби все це було сатирою на людей замотиличених ідеями, ідеями, що мандруючи ґазетами, наче бацилі поширюють своєрідну менінґітіс.

У повісти можуть собі зовсім маленькі люди фільософувати про всякі великі справи — життя, душу, працю, свободу тощо. І ми можемо їх з цікавістю слухати, коли поза їх наївністю чи глупотою автор відкриває нам ширшу перспективу отим власним поглядом, яким стежить за психольогією. У повісти Самчука цієї перспективи нема. Прошу уявити собі повість Гамсуна без того всього, що складається на чар стилю, оригінальність типів і тонкість психольогії — яка нудьга, безмежна нудьга!

Тільки у дуже нечисленних місцях, де Самчук торкається природи є якби спогад Самчука і „Волині". А так — ґазетярська мова, повна вульґаризмів, засмічена москалізмами та чехізмами, неохайна, нелітаретурна. Найгірше те, що Самчук хотів скласти цілу повість із міркувань. Навіть великий письменник не може дозволити собі на таку сміливість. Самчук аж заходиться від балаканини — мряковинної та водянистої, що невпинно відбігає від повістевої нитки.

Усі, що з такою симпатією поставились до перших творів Самчука будуть збентежливо питати себе: чи „Кулак" це тільки випадкова, напів „замовлена" ґазетярська робота, чи один із тих частих у нас сумних проявів занепаду молодого таланту, спричиненого занадто великим довірям до своєї духової зрілости.

Требаб повної шпальти, щоб навести огріхи проти мови в роді „після" (после) у значінні „потім", та „лука" у знач той лук, „мова" (поль.) у знач. промова, „саме головне" (рос.) зам. найголовніше, той решток, в перемішку (рос.) зам. всуміш, вертюча (!) земля, з апельом, наружу (рос.), зверху, пучина (рос.), прірва, псікус (поль.), траур (рос.) жалоба, публичність (поль.) зам. публика, підметки (рос.) зам. підошви, утульна (чех.) кімнатка зам. затишна, захисна, вбрів (wbrew) усьому зам. всупереч, відбочка (чех.) зам. філія... і скрізь ти, Маруся зам. Марусе...

Самчук знає народню мову, дає навіть інколи вдатні новотвори і з усім тим набирає щораз більше поганих впливів.

м. р.

Київ з 1919 року у французькій повісти.

Відомий французький письменник Пер Міль, 20 літ після свого побуту в Києві написав повість з часів революції. Міль — відомий подорожник, закоханий в „екзотичних" країнах і расах, небувалих пригодах і своєрідних прикметах народів мало зрозумілих для домосида парижанина. Свою повість він назвав „Авантуристи" згідно з наміром змалювати час і середовище, де всякі темні людці могли спекулювати на війні та революції. У повісти бачимо Київ з 1919. р., куди зїхалися представники ріжних національностей, утікаючи перед громадянською війною, представники всяких військових місій, цивільні добровільні дезертири, перемішані і так уже з сорокатим населенням столиці України. Міль показує нам ріжні інтеліґентські гуртки, де вже дозріває большевизм. Головою одного „латинського (романських народів) совєту", що формується у сальонах, є жінка жидівського адвоката Маєра, звязковим з московським совєтом Леніна і Троцького є румун Нікулеско. Еспанка невідомого походження Герера освідомлює нові інтеліґентні члениці, хто такий був Маркс і чого хотів. Є тут французи та бельґійці, що роблять передовсім бізнес і сумнівної поведінки Наташа, яку безцеремонно один із них топить у криниці, і романтична філянтропка Вермоз, донька швайцарського нотаря, занята допомогою голодному населенню в Києві, коли люди мусіли вже заїдати... котів. Автор використав деякі побутові риси революції на Україні для чисто сензаційних ефектів: як селяни міняли хліб і сало на горілку, як купували дорогоцінности та золото від утікачів, як комуністи під скорострілами вміли відбирати від селян збіжжя, як селяни проганяли з сіл влізливих чужинців-павуків. У загальних рисах автор згадує про поодиноких діячів громадянської війни — Петлюру, Махна, чехів, „зелених", червоних і білих, про страшний голод, від якого вигинули міліони людей але само тло повісти дає читачеві дуже слабе поняття про те: хто за що і проти кого воював. Читач має тільки загальне враження революційного хаосу у країні для нього зовсім незрозумілий. Імовірно саме таке враження мав сам Пер Міль не старавшися розяснити собі політично подій, які бачив у миттєвих, нервових образах. Події української революції послужили тільки за тло до сензаційної повісти, яку можна читати як пригодницькі екзотичні романи.

Хроніка.

ПАПІНІ ПИШЕ ІСТОРІЮ ЛІТЕРАТУРИ.

Славний італійський письменник Джіованні Папіні видав перший том „Історії італійської літератури". Папініа призначили недавно професором літератури в больонському університеті, на тій самій катедрі, де колись викладав один із найбільших італ. поетів Джозуе Кардуччі. Папіні відомий із своєї ріжноманітної та бурхливої літературної діяльности; неодин його твір і виступ давав привід до висловів захоплення та обурення. Папіні переходив досить різку еволюцію поглядів, але за кожним разом не скривав зміни своїх поглядів, зазначуючи з великою щиристю, в чому помилявся.

Папіні віддавна мав намір написати історію літератури, де міг би висловити свої погляди про вартість ріжних письменників і творів. Усі, що знали його дотеперішні різкі оцінки, були дуже цікаві, як він зуміє погодити свої особисті симпатії із методою історика літератури. У передмові до „Історії італійської літератури" Папіні згадує передовсім про хиби дотеперішніх підручників, щоб потім сказати, як він уявляє собі свою працю. Має це бути не тільки огляд літератури, але теж біляно довголітньої лектури письменника, що знає прикмети та слабощі ріжних архитворів і творців. Поки що в І-ому томі маємо тільки XIII-ий і XIV-ий вік. Папіні не має нагоди вживати іронії і злоби супроти творів, що нарушують його сучасні ідеали; він увесь повний захоплення для геніїв, зовсім свідомо промовчуючи малих авторів і твори, про які автори підручників уважають за свій обовязок згадувати, дарма, що не мають про них нічого сказати. Папіні зупиняється тільки на великих творцях, обновниках літератури, недосяжних зразках таланту та мистецтва. Водночас він журиться дуже мало тим, що досі писали історики літератури про відомі твори і пише про них зовсім безпосередньо та оригінально. Всі знавці італійської літератури ждуть із зацікавленням на дальші томи праці Папінія.

ЕВРОПА ПІЗНАЄ ФІНСЬКУ ПИСЬМЕННИЦЮ.

У Льондоні йде тепер песа фінської авторки Геллі Вуолійокі, найбільше популярного сучасного драматурга у Фінляндії. Фінляндію звуть країною тисячі театрів тому, що найменше село має власну сцену. Цими аматорськими сценами проводять скрізь професійні актори. Вуолійокі походить з селянської родини в Естонії. Потреба освіти загнала її до Гельсінкі, де вона студіювала літературу та фільософію, здала докторат і почала писати песи. Перша її песа написана у 20-ому році життя „Койдуля" виходила на сцені життя поетки діячки 70-их років мин. віку. Другу її песу „Діти двора" заборонила царська цензура. Вона вийшла замуж за одного посла і почала цікавитися політикою. Підчас війни була кореспондентою одної торговельної фірми, згодом одним із директорів одної американської фірми кольоніяльних товарів. Вона розбагатіла теж на нафті й осіла спокійно у своєму маєтку, де тепер як 50-літня жінка може займатися виключно літературою і дбати за те, щоб її песи перекладали на чужі мови. Песа „Жінки на Ніскавуорі", виставлена у Льондоні піде теж у віденському Бурґтеатрі.

СПАДЩИНА БІБЛІОФІЛА-МІЛІОНЕРА.

У Льондоні помер один із найбільших бібліофілів Г. Д. Вайз, залишивши майно в книжках вартости кількох міліонів. Він застеріг собі у своєму заповіті, щоб його спадкоємці продали цінну збірку тільки в найпевніші руки себто державним бібліотекам. Сам катальог його книгозбірні має 9 грубих томів. Книгозбірня має книжки із власноручними помітками великих англійських письменників.

НІМЦІ ПРО СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ.

Два німецькі історики Гуммель і Зіверт видали більшу книжку „Середземне Море". Вони проводять дуже обережно, але ясно думку, що до цього моря таки найбільші права спадщини має Італія, як наслідник Риму. Італія не зречеться них прав і Англія буде мати з цього приводу великі клопоти з Італією. Або... Італія з Англією

З природи й техніки

Воєнні кораблі.

Воєнні кораблі ділимо на кляси. До одної кляси належать кораблі, що мають подібну будову, узброєння та призначення. Зате кожна кляса має ще свої типи, що ріжняться тільки незначно швидкістю та містотою.

Є сім кляс воєнних кораблів. А саме: 1) лінійні кораблі, 2) лінійні кружляки, 3) кружляки, 4) контрторпедовці, 5) торпедовці, 6) підводні човни, 7) кораблі-летовища.

ЛІНІЙНІ КОРАБЛІ.

Лінійні кораблі (дредноти) це найбільші кораблі воєнної фльоти. Їх містота доходить до 35.000 тон. Узброєння складається з 8—9 гармат калібру 406 мм. або 12 гармат кал. 356 мм., дальше середної атилерії калібру 140 або 150 мм., призначеної до поборювання торпедовців, підводних човнів тощо, з кількох протилетунських гармат калібру 100—120 мм. та з 2 до 6 торпедових апаратів.

Лінійні кораблі сильно опанцирені. Панцирі, що забезпечують боки корабля та гарматні вежі, грубі до 18 цалів. Панцирі, що хоронять поклад корабля, грубі до 6 цалів.

Зате швидкість лінійних кораблів не дуже велика. Доходить вона до 42 кільометрів на годину і це є одною зі слабих сторін лінійного корабля.

До найкращих лінійних кораблів належать англійський корабель „Нельсон" та „Родні", яких залоги мають по 1360 моряків. Кошти будови „Нельсона" був приблизно 7 і пів міліона штерлінгів, себто 200 міліонів золотих.

ЛІНІЯНІ КРУЖЛЯКИ.

Лінійні кружляки є кораблями великої містоти, одначе містота їх не перевищає містоти лінійних кораблів. Їх опанцирення звичайно легше, зате їх швидкість більша, бо доходить до 57 кільометрів на годину. Калібер гармат такий самий, що і на дреднавтах, одначе кількість їх менша.

Найкращі лінійні кружляки мають англійці і японці. Належить сюди найбільший воєнний корабель світа — англійський лінійний кружляк „Гуд". Його узброєння складається з 8 гармат калібру 381 міліметрів, 12 гармат кал. 140 мм., 4 протилентунських гармат кал. 102 мм., 15 тяжких скорострілів та 6 торпедних метавок. Його бічний панцир здовж водяної лінії грубий на 12 цалів, вище водяної лінії 7 і 5 цалів, панцир на гарматніх вежах грубий від 6 до 15 цалів, панцир на покладі від 1,5 до 3 цалів.

З цього бачимо, що лінійний кружляк це неначе взорець лінійного корабля з тою тільки ріжницею, що має значно більшу швидкість. Завдяки їй може лінійний кружляк виконувати спеціяльні завдання.

КРУЖЛЯКИ.

Клясу **кружляків** можемо поділити на два типи. Це вашінґтонські і легкі кружляки.

Містота вашінґтонських кружляків рівна 8 до 10 тисяч тон. Їхнє узброєння складається з гармат калібру 203 міліметрів, протилетунської артилерії та торпедових метавок. Опанцирення невелике.

Згідно з завданнями, які ці кружляки мають виконувати, швидкість їх велика: від 60 до 70 кільометрів на годину. До кружляків вашінґтонського типу належать: французький кружляк „Турвій", італійський „Трієсте", японський „Начі".

Легкі кружляки мають містоту від 5 до 8 тисяч тон. Їх узброєння складається з гармат калібру до 150 міліметрів, кількох протилетунських гармат та 12 торпедових метавок. Їхня швидкість дуже велика, бо рівна приблизно 75 км. на годину. Одначе всі ці кружляки, хоч дуже швидкі, не мають зовсім опанцирення. І це є їх слабою стороною.

Тому найбільш новітні легкі кружляки (німецькі „Кенігсберг", „Карльсруге" і „Кельн") мають вже опанцирення. А саме їх бічний панцир грубий на 3—4 цалів, панцирі гарматніх веж дещо грубші. Їх містота рівна 6.000 тон, швидкість 60 км. на годину; узброєння складається з 9 гармат 150 мм., 4 протилентунських гармат кал. 88 мм. та 12 торпедових метавок. Це наскрізь модерні кораблі, незвичайно сильні, що мають усі дані для виконування завдань кружляка.

КОНТРТОРПЕДОВЦІ.

Будову **контрторпедовців** розпочали перед світовою війною з тою думкою, щоб поборювати торпедовці і звідси повстала їх назва. Тому, що торпедовці крім торпед не мали сильної артилерії, контрторпедовці одержали значно сильнішу артилерію, а крім цього і торпедову зброю.

Більші одиниці цієї кляси мають аж до 3 тисяч тон містоти. Називають їх провідниками („лідерами") контрторпедовців. Пересічний контрторпедовець має 1500 тон містоти, швидкість 70 км. на год. Узброєння складається з 3 до 4 середніх гармат (протиторпедових), 2 до 4 протилетунських гарматок та до 12 торпедових метавок. Панциря зовсім не мають. До найновіших одиниць належать польські контрторпедовці „Віхер" і „Бужа".

ТОРПЕДОВЦІ.

Кляса **торпедовців** поволи вимирає. Якщо й деякі маринарки мають ще їх, то це старі кораблі, яких уживають у більшості випадків до помічної служби. Містота їх рівна від 150—600 тон, їхня швидкість до 55 км. на год. На їхнє узброєння складаються 2—3 гармати кал. 100 або 75 міліметрів та 2—4 торпедові метавки.

До цієї кляси належать польські торпедовці „Мазур"; „Куявяк"; „Краковяк"; „Сьльонзак" та „Подгалянін". Це старі німецькі торпедовці, що дісталися до Польщі на основі версайського трактату в 1921. р.

ПІДВОДНІ ЧОВНИ.

Стадію найбільшого розвитку переходять саме тепер **підводні човни.** Світова війна на морю велася переважно (крім кількох поважніших битв) під водою. Підводні човни виказали тоді свою вартість, і вони сьогодні необхідні боєві одиниці.

Розбудова підводних човнів сьогодні так далеко посунулася вперед, що маємо радше до діла з підводними кружляками, а не човнами. З цього приводу ділимо сучасні підводні човни на 4 типи: 1) підводні кружляки; 2) підводні човни відкритого моря; 3) підводні човни прибережної оборони; 4) підводні наставлячі мін.

Підводні кружляки мають 1 до 2 гармат кал. 152 мм., 1 до 2 протилетунських гармат та 12 торпедових метавок. Можуть вони переплисти на воді до 30 тисяч кільометрів, під водою до 400 кільометрів. Їхня швидкість рівна над водою 40 км/год., під водою 20 ком./год. До цього типу підводних кружляків належать англійські підводні човни типу „Х. І."

Швидкість підводних човнів відкритого моря рівна приблизно 30 км./год. над водою та 16 км./год. під водою. На воді може переплисти до 15 тисяч кільометрів, під водою до 260 кільометрів. Узброєння їх складається з 10 торпедових метавок та 1—2 гармат калібру від 75—100 мм. До цього типу підводних човнів належить м. ін. французький човен „Дішіі де Льом."

Швидкість підводних човнів прибережної оборони невелика: від 17 км./год. до 28 км./год. над водою та від 11 км./год до 17 км./год. під водою. Район плавби на поверхні води до 2800 кільометрів, під водою 190 кільометрів. До цього типу човнів належить м. ін. французький човен „Амазон".

Четвертий тип підводних човнів це підводні міноносці. Вони подібні зовсім до ін. підводних човнів, тільки коштом зменшення кількости торпедових апаратів та швидкости мають уладження до переховування і наставлювання морських мін. Їхнє узброєння складається з 2 до 6 торпедових метавок, кількох гармат та кількадесяти морських мін. До цього типу човнів належать польські підводні човни „Вільк", „Рись" і „Жбік". Їх узброєння це 1 середня гармата, 1 протилетунська гармата та 6 торпедових метавок. Швидкість їх рівна 26 км./год. над водою, 17 км./год. під водою. Район плавби 5500 км. над водою, 190 км. під водою.

КОРАБЛІ-ЛЕТОВИЩА.

До останньої кляси воєнних кораблів належать **кораблі-летовища**. Це великі кораблі з довжезним помостом до відлету й причалювання літаків. З цього приводу з середини корабля усунули на боки всі комини, щогли і інші надбудови. На цих кораблях находиться репараційні варштати, магазини запасових частин для літаків, приміщення для залог, тощо. Їх містота ріжна: від 5 до 33 тисяч тон. Також дуже ріжнородне їх узброєння. Напр. французький корабель-летовище „Берн" має містоту 25 тисяч тон. Його узброєння складається з 8 гармат 155-міліметрових, 6 протилетунських гармат 75-міліметрових та 8 протилетунських гармат кал. 37 мм., 12 тяжких скорострілів та 4 торпедових метавок. Може він примістити 40 літаків

ЗАВДАННЯ ПООДИНОКИХ КЛЯС.

З черги обговоримо завдання поодиноких кляс воєнних кораблів.

Лінійний корабель є найважнішою одиницею, що має найбільшу боєздатність. Його завданням є безпосередній огневий бій з фльотою ворога, себто бій в лінії. Його головною зброєю є артилерія, якій помагають панцир і міцна будова. Лінійні кораблі запевнюють фльоті деяку безпеку підчас виконування задуманих дій. У лінійній битві лінійного корабля не заступити.

Завданням лінійного кружляка є бій в лінії або бій здалека від бази. Одначе тому, що він дуже швидкий, може виконувати також функції кружляка, а також може бути передньою сторожею великої фльоти.

Завданням кружляків вашінґтонського типу є контроля морських комунікаційних шляхів, виконування самостійних дій на морю та далека розвідка. Тому, що підчас своєї праці кружляки можуть стрінутися з ворожими силами, мають вони сильну артилерію і велику швидкість. Якщо ворожі сили більші, кружляк може завдяки швидкості оминути битви, колиж противник слабий, може звести з ним побідний бій.

Завданням легких кружляків, яких район плавби менший, а вогнева сила слабша, є розвідка та забезпека головних сил, поборювання торпедових нападів ворога, піддержка атаки власних контрторпедовців та виконування менше важніших завдань.

Якщо річ у контрторпедовцях, то підчас світової війни вони виявили здібність виконувати дуже ріжнородні завдання так, що сьогодні є вони у кожній фльоті необхідними кораблями. Тому, що вони дуже швидкі, вогонь артилерії та торпеди не дуже то і грізні для них. Завдання їх найріжніші, а саме вживають їх до торпедових нападів на поодинокі кораблі ворога, до ближчої і дальшої розвідки, до оборони власних одиниць перед нападами ворожих підводних човнів і торпедовців, до боротьби з підводними човнами, торпедовцями та меншими кораблями на відкритім морю, до бльокади ворожих берегів, до конвоювання військових транспортів, до охорони пристаней та ставлення мін біля ворожих берегів. Тому котрторпедовець мусить мати велику швидкість, великий круг ділання, сильну артилерію, торпедові та мінові уладження.

Завданням підводних човнів є переривати ворожі комунікаційні лінії, нападати навіть на найбільші воєнні кораблі, боронити й охоронювати власні комунікаційні лінії та побережжя, ділати на найдальших територіяльних водах ворога, утруднювати рухи ворожих кораблів, закладати міни, розвідка.

ТЕАТРАЛЬНІ КУРТИНИ ...З ДОЩУ.

З повені нових дотепних винаходів, які використано в останнім часі закордоном звертає на себе увагу „дощева куртина". А саме в деяких літних театриках закордоном в тім місці над сценою, з якого звичайно спускають куртину, помістили водотягову руру з густими отворами. Коли на сцені настає перерва, тоді відкручують курок, що лучить руру з водотягом і вода у формі густого дощу починає спадати з рури вділ і творить тим робом густу непроглядну для ока заслону. На ту заслону кидають рефлекторами світло, що заломлюється в краплинах води і грає всіми барвами веселки.

Крім того в гарячий вечір йде від такої „куртини" милий, відсвіжливий холодок.

Фільмова сторінка.

МЕТАМОРФОЗА ЛЮБОВИ

або: із подружжя у фільмі в подружжя на землі.

Вже від давна цікавила англійське фільмове виробництво постать великої королеви Вікторії та романтика часів її володіння. Та англійський закон заборонив показувати Вікторію у фільмі та на театральних дошках і щойно тепер, після володінь двох королів у міжчасі — Едварда VII і Юрія V — дозволено покористуватися особою і життям королеви Вікторії у фільмі і в драматургії. Англійське фільмове виробництво використало негайно цей дозвіл і вже викінчують фільму, якої змістом буде історія любови молоденької королеви Вікторії і її королівського подруга. Режисер фільми Герберт Вількокс, довго шукав за відповідною акторкою для головної ролі: вона мусіла бути англійкою і відомою зіркою. Нарешті її найшли: це знаменита акторка Анна Нігль. Для головної мужеської ролі — майбутнього мужа королеви Вікторії, себто Анни Нігль — вибрали відомого німецького актора (героя фільми „Маскарада") Адольфа Вольбріка (який, до речі, від часу переїзду до Голівуду називатиметься Антон Велбрук).

Обоє головні виконавці познайомилися щойно при праці; досі вони зовсім не зналися. Та вже незабаром звернули увагу, що Анна Нігль і Вольбрік, чи пак: Уольбрук, грали всі свої любовні сцени, а їх у фільмі безліч, просто „концертово", та якнайбільш реалістично...

Працю над крученням фільми розділено в той спосіб, що в перших тижнях накручували тільки інтимні, малі сцени, а щойно під кінець великі масові. Врешті в останніх днях праці крутили кульмінаційну сцену фільми: сцену коронації Вікторії (її взорували на недавній коронації нового англійського короля). Ця сцена, яка закінчила кількатижневу працю над виготовленням фільми, що зображує історію „королівської" любови, стала одночасно початком любови між звичайними „смертельними", дарма, що вони фільмовими зірками: між Анною Нігль та Антоном Уольбруком. В цей саме день вони заручились та незабаром мають повінчатись у Голівуді. Так отже і королева Вікторія з р. 1937 дістала свого князя — подруга.

Чому нинішні фільмові зірки „не старіються".

Загально звертає увагу факт, що героїні нинішнього фільмового царства куди довше вдержуються на висоті, як це було за часів німої фільми. Низка великих фільмових зірок має коло сорок, а то й більше літ, а все вони ще виглядають чарівно та зовсім так само, як ми їх памятаємо зперед 5-ти чи 10-ти літ. Та коли давніше слава й діяльність фільмової зірки тривала не більше 5-ти літ, то нині передбачують, що така Ґрета Ґарбо, Марлена Дітріх, Норма Шірер, Джайн Крафорд чи Ен Гардінг, котрі свої карієри почали ще в німій фільмі — вдержуться на висоті своєї слави ще добрих 5—10 літ.

Причини їх незміненого зовнішнього вигляду ріжні. Передовсім незвичайний поступ, який зробила в останніх роках косметика та фільмова фотографія, дає можливість так характеризувати лиця, чи пак ретушувати на картинах їх евент. недостачі, що ці лиця все наново здаються нам молодими, свіжими й чарівними. Дальше сама праця в ателіє стала тепер для артистів куди лекша, як колись. За часів німої фільми її крутили за якнайкоротший час, при чому актори цілими днями стояли в неможливій температурі рефлекторів і фізично просто вибивались із сил. Сьогодні кожна фірма дорожить своїми зірками: їм дають двійників (т. зв. „дабль"), які всю фізичну, вичерпуючу працю підчас проб і т. п. беруть на себе. Взагалі в студіо роблять все, щоби щадити зірки. Тому вони виглядають у фільмах свіжо й гарно; тому і їх слава триває сьогодні куди довше, як колись.

Життя Ґоркого у фільмовій трильоґії.

Совітське фільмове виробництво приступило до праці над монументальною фільмою, яка представлятиме життя й буття помершого недавно великого письменника Максима Горкого. Фільма складатиметься з трьох частин: „Дитинство", „Поміж людьми" та „Мої університети". Першу частину почали вже накручувати. Молодого Горкого — чи пак Пешкова, як він називався своїм справжнім іменем — грає 12-літній ученик Лярский. Центральною фіґурою тої частини фільми буде „бабушка Акуліна Івановна", яка в житті письменника відіграла велику ролю. Фільма „Дитинство" представить якнайвірніше ціле середовище сімії Каширіна, в якій ріс і дозрівав молодий Максим, майбутній геніяльний письменник, та ціле життя 70-их і 80-их років мин. ст. в Нижн. Новгороді. Там почали вже будувати цілі частини міста і пристані, знищені чи змінені від тих часів.

У фільмі найде широкі можливости використання фольклористичний матеріял, а саме народні надволжанські пісні.

Нова фільмова зірка -- у коротких штанах.

Від кількох місяців цілий штаб директорів, режисерів, асистентів і т. і. у величезнім фільмовім підприємстві „Юнайтед Артіст" у Горівуді, ломив собі голову: що буде з фільмою „Тома Соер"?! Підприємство набуло всі права на сфільмування цього чи не найпопулярнішого роману Марк Твена в Америці та, очевидно, обіцювало собі зробити на цій фільмі — ну, попросту „майлянд". Та коли схотіли приступити до її реалізації, показалося, що нема відповідного виконавця для гол. ролі, власне самого Томи Соера. Почали шукати за віповідним хлопцем скрізь-усюди і через пробний екран підприємства пересунулась не одна тисячка хлопячих лиць, найдених і одобрених аґентами товариства. Та головному директорові Сельунікові не подобався ніхто. Аж раптом... Раптом одно лице зробило на нього враження. Моментально пішли в рух телефони і телеграми: „Негайно підписати контракт з Томою Келлі на ролю Томи Соера!" І через ніч нікому досі невідомий Тома Келлі став зіркою.. Його і його батьків, бідних робітників, перевезли до Голівуду і примістили у винайміленій для них віллі. Два місяці приготовляли Тому — в найбільшій тайні перед „світом" — до виступу; врешті по перших накручених сценах, в яких малий Тома виявив себе справді небуденним талантом, розпустили вістку про відкриття нової зірки. Цим разом це не якесь, чарівної краси, дівча, але хлопець. ще таки в коротких штанах

Його „відкрили" підпас гри в копаного мяча. Фільмовий аґент, який слідкував за Томою від кількох днів, приступив тоді до нього і запитав, чи він читав колись „Тому Соера" Марка Твена. Коли вияснилося, що незнайомий — це агнт „Юнайтед Артіст" з Голівуду — ціла робітнича дільниця, в якій мешкав Келлі, влаштувала малому радісну демонстрацію, а батьки нової „зірки" зі зворушення і схвилювання розхворілись.

ФРАНЦУСЬКА ФІЛЬМА УКРАЇНСЬКОГО РЕЖИСЕРА.

Українець Евген Деслав (Слабченко), який від кількох літ працює у фільмовому виробництві в Парижі і про якого працю над короткометражовими фільмами доходили до нас чутки — закінчує саме монтаж фільми „Шлях любови" з Рене Лєфевром і Сюзет Манс у головних ролях. Фільму накручували в Сен-Максім на Рівієрі. Евген Деслав мабуть одинокий досі режисер — українець в европейській фільмовій продукції.

—o—

Фільмова хроніка.

Макс Райнгардт, найвизначніший нинішній театральний режисер, готовить фільму „Грач" на основі новелі Достоєвського. Між виконавцями зустрічаємо акторів ріжних національностей: француза Шарля Боає, москаля Владиміра Соколова, німця Курта Боа і американця Вальтера-Густона

*

У вересні пічнуться в Парижі приготовлення до накручування фільми „Отець Сергій" за відомим сюжетом Льва Толстого. Режисером фільми буде А. Югон. Цікаво, що ще недавно висвітлювали в московських кінах німу фільму „Отець Сергій", випущену перед 20-ти роками, ще перед революцією, з Наталією Лисенко і Можухіном в головних ролях.

*

У Голівуді закінчують фільму „Містер Нікельбі", якого темою є актуальні американські страйки

*

Велику бучу викликала у французькій пресі німецька фільма „Мій син — міністр", якої сценарій написаний на основі театральної песи французького драматурга Андре Бірабо. Французи закидають німцям, що із легкої сатири песи вони зробили у фільмі памфлет на французьку демократію

*

Марта Егерт і Ян Кепура виступлять разом у сфільмованій опереті Легара „В краю усмішки". Колись вже фільмували цей сюжет з участю Ріхарда Тавбера

*

В Москві сфільмували роман Катаева „Біліє одиноке вітрило". Пленери накручували г Одесі, де розгривається дія.

*

Чаплін заявив підчас вінчального бенкету Мері Пікфорд і Роджерса, що незабаром він приступить до праці над фільмою „Наполеон". У ній він грав би не самого Наполеона, але його двійника, який, за сценарієм фільми, залишився на острові Св. Олени, підчас коли сам корсиканець прибув до Парижа боротись за престіл

*

В інтервю, яке дав у переїзді через Париж (з Америки до Зальцбурга) Макс Райнгард, він заявив, що найбільше враження, яке він відчув із акторської гри в останньому році це була сцена смерти відіграна Ґретою Ґарбо у фільмі „Камеліова Дама".

Знижка стопи вкладів у Комунальних Касах Ощадности.

Союз Комунальних Кас Ощадности оголошує іменем усіх Комунальних Кас Ощадности воєвідства львівського, краківського, станиславівського і тернопільського, що виконуючи розпорядок Міністра Скарбу з дня 25. VI. 1937 р. Комунальні Каси Ощадности знижують стопу процентову від вкладів ощадностевих з днем 1. серпня 1937 р.

Вклади звязані висотою сум підійманих в речинці окресленім регуляміново, також з речинцем виповідження 1-місячним, будуть опроцентовані до 4.5%, а з речинцем виповідження 3-міс. 4.3/4%, з речинцем 6-міс. 5%.

Вклади в золотих у золоті опроцентовані будуть не вижче 3%, при виповідженню 1-місячнім, до 3.5% при 3-місячнім, а до 4% при 6-місячнім виповідженню.

Незліквідовані досі вклади долярові будуть опроцентовані найвище 2% при виповідженню до 1-го місяця, а 2.5% при довшім речинці виповідження.

Ті Комунальні Каси Ощадности, яких сума вкладів виносить нижче 1/2 міліона золотих, будуть виплачувати опроцентування від вкладів нормальних 4.3/4%, а від інших на 1/2% вище від поданих повище ставок.

Арештування 10 луговиків.

В днях 28. і 29. липня ц. р. поліція арештувала в Топільниці турчанського повіту голову місцевого „Лугу" Сеньківського і 9 луговиків на донос місцевого члена „Звйонзку Шляхти Загродовей" Юзя Матківського, що йому викошено в ночі коноплі і лен. Підчас арештувань та ревізій поліцай Древняк сказав між іншим: „Хочете України? Будуйте собі за Збручем Україну, не тут, а поліцай Чиж додав: „Вже не буде „на право глянь" перед Татомиром"... (Олександер Татомир, студ. теольогії в с Старосамбірщині організатором „Лугів").

Слід додати, що поліція кілька разів радила голові Сеньківському „дати собі спокій з „Лугом" і ставляла йому перешкоди в організаційній праці. Недавно дістав він за організаційну поїздку до сусіднього села Туря 3 доби арешту. Згадані арештування викликали не тільки в Топільниці, але теж в цілій старосамбірській окрузі велике здивування.

Грізний рільний страйк у Франції.

Страйк рільних робітників у Франції розрісся до розмірів поважного суспільного конфлікту. На місце приїхали більші відділи поліції, щоб боронити великих землевласників перед евентуальними нападами страйкарів; передусім пильнами, щоби не дійшло до бійки між страйкохмами, що їх зорганізували дідичі та страйкарами. Права преса атакує соціялістичного міністра Моннє, закидаючи йому, що він не дає дідичам змоги почати роботу, бльокуючи їх в їхніх дворах відділами людий.

Рільні робітники домагаються збірної умови та підвишки платні до 35 фр. денно для робітників, що працюють на днівку і 950 франків місячно для робітників постійних. Дідичі не хотять згодитись на нові умовини праці ще перед кінцем дотеперішньої умови, що обовязує до 1. вересня ц. р.

Вступаймо масово в члени Товариства „Рідна Школа", що має за собою 55 літ істнування.

Китай під опікою Совітів.

ШАНГАЙ. У звязку з помилуванням 7 діячів „руху націон. ратунку" та заказом поширювання радіом радикально-націоналістичних заяв, панує переконання, що нанкінський уряд під впливом японської акції у північнім Китаю — пошукає зближення з китайськими лівими чинниками, які домагаються створення „спільного антияпонського фронту" з участю комуністів і підмоги Совітів.

ПРАВДИВА ВІЙНА ЩОЙНО ПОЧНЕТЬСЯ.

Японська преса обговорюючи здобуття Чансієну японськими військами, підкреслює, що японська армія сміло йде на зустріч армії китайського центрального уряду, яка в силі 50.000 люда машерує на північ.

Часопис „Йоміюрі" пише, що конфлікт між Японією та 29-ою китайською армією може легко переробитися у конфлікт між Китаєм та Японією.

Значить: війни ще нема, а те, що гаають гармати, падуть трупи, ранені, здобувають міста, — покищо тільки конфлікт між двома арміями.

НОВИНКИ.

— ВЖЕ ВИЙШОВ єдиний український ремісничий порадник: ЯК СТАТИ РЕМІСНИКОМ. Подає точні інформації про всі ремісничі школи в Польщі та дає поради при заключуванні умов про науку, при зголошеннях до челядничого і майстерського іспиту і т. п. Всі батьки, що хочуть вивчити свою дитину на ремісника повинні його мати. — ЦІНА ТІЛЬКИ 60 СОТ. Дістати можна у всіх книгарнях і в Т-ві „Праця" ім. Ів. Левинського, Львів, Здоровля 7, II. п. 4—4 1334

— **Перевіз мебліів, багажів та товарів** виконує дешево та солідно **українська перевозово-спедиційна кооп. „ГАРМА", вул. Марш. Фоша, магазин „Депо"** — тел. 287-05, по 3. год. 200-26.

— **Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського**, Львів, пл. Капітульна 3. І., телефон 254.46. Приймаю футра до переховання літом.

— **Сок малиновий**, сирий продає з доставою до дому **„Продукція" тел. 111—77.** 1350

— **Д-р Олександер Подолинський** вернувся і ординує при вул. Потоцького ч. 6. Тел. 215—60.

— **Футра нові мужеські і жіночі** замовляйте і старі переробляйте **у Карпяка, Зибликевича 4.**

— **Поліціянти мають бути чемні і тактовні.** У звязку з випадками, де поліціянти ставилися прилюдно до інтересентів невідповідно, головний комендант поліції ґен. Заморський оголосив характеристичний приказ до всіх поліційних одиниць. Приказ зазначує, що поліціянти мусять відноситися до публики якнайбільше чемно і тактовно. Строго заборонюється вести розмови підчас служби насмішливо і т. п.

— **Банкові проценти.** З днем 1. серпня входить у життя розпорядок міністра скарбу про найвищі границі процентів від щадничих вкладок і інших грошевих льокат у комунальних касах ощадности і кооперативах. Для комунальних кас ощадности максимальну стопу устійнено на 5, а на 5 і пів у тих випадках, коли ті фінансові установи (середні комунальні щадниці, кооперативи і громадські щадниці) оперують вкладами, що не перевищують пів міліона зол.

— **Офіціяльні гимни.** Міністерство віроісповідань і освіти затвердило офіціяльні тексти, словні і музичні, польських гимнів, які співається і грається на шкільних урочистостях. Є це гимни: „Боже цось Польске" і „Перша бриґада".

— **Методи боротьби з „Маслосоюзом".** В 891. числі львівської „Хвілі" з дня 20. м. м, у „станиславівській хроніці" поміщена була одна цікава новинка такого змісту: Перед суддею Стшембошем відбулася розправа проти б. членів управи кооперативи в Делієві Н. Войнаровича і Н. Голубеля. Переведена контроля книг виказала брак квоти 1.600 зол., що за неї відповідальні підсудні як члени управи кооперативи. Войнарович і Голубель вйзнали, що в Делієві істнує відділ „Маслосоюзу", що конкурував з польською кооперативою. Щоби не втратити доставців, мусіли вони платити такі самі ціни як „Маслосоюз" і тому в касі забракло 1.600 зол. По розправі суд увільнив підсудних. Боронив д-р Заславський". — Стільки в цій новинці. А тепер запитаємо, чи не читали ми минулого року в одному зі сусідських часописів напастей на українську Районову Молочарню в Делієві — бо лиш про неї може бути мова, а не про якийсь відділ „Маслосоюзу", якого в Делієві не було і нема — що, мовляв, ця молочарня ріжними недопускальними способами відтягала доставців від польської молочарської кооперативи. Тимчасом з повищої нотатки „Хвілі" бачимо, на ділі було зовсім навпаки. Це б. члени управи польської молочарні „старалися" затримати доставців плаченням тих самих цін, що їх платить Районова Молочарня своїм доставцям, що аж „забракло" в касі 1.600 зол.. З другого боку ті самі люди бавилися в „чесних" людей і патріотів, яким українці не дають жити і хочуть їх за всяку ціну і всякими способами знищити. Як бачимо, і „гра" їм виплатилася і гроші є та „гонор" врятований.

— **Громовиця на Гуцульщині.** Над надвірнянським повітом перетягнула сильна буря з громами. Один грім ударив у хату Івана Бошелюка в Космачі і спалив її. 15-літнього Дмитра Лучака тяжко поразило. Та сама громовиця навістила Коломийщину. В Годах грім спалив господарство Теофіля Григорчука, запалюючи стодолу з цьогорічними жнивами. Згоріла теж стайня і дах хати. Грім ударив теж у будинки командант та поліційної станиці Клімчака, вбиваючи дві штуки безрог.

— **Велика крадіж.** Підчас їзди потягом із Стрия до Моршина хтось украв о. Леонідові Лужницькому зі Львова портфель з 250 зол. в готівці, дві щадничі книжочки на 2.120 і 38 долярів та ріжні записки.

— **Місто Дрогобич** має на основі останньої статистики 35.500 мешканців, з того 17.743 мужчин і 17.757 жінок. До лат. обряду признається 11.000 шемканців, гр.-кат. 9.000, жидівського віроісповідання 4.920. Місто Борислав має тепер 44.323 мешканців, з того 22.200 мужчин і 22.732 жінок. Ро римо-кат. обряду вписано 21.026 осіб, грекокат. 10.967, жидів 11.000 і 480 інших віроісповідань.

— **Слабий рік для пасічників.** З Ліська повідомляють, що пасічники завелися цього року на бжолах, які дали дуже мало меду. Причину слабого року пояснюють посухою. Пасічницька праця не оплатилася.

— **За фальшиву однозолотівку.** Перед окружним судом у Львові відповідав 61-літній господар з Ясниск городецького повіту, Стефан Ясінський, що наперед у Львові, опісля в Яснисках хотів пустити в обіг фальшиву однозолотівку. Ясінського засуджено на 6 місяців вязниці з примінениям кари на 5 літ.

— **Красва хроніка.** В Бориславі отроїлася 30-літня Ева Флюнт із Тустанович, посварившися з нареченим. — При закладанні антени на гриші стрілецького союзу в Бориславі згинув 20-літній Стан. Плотніцький, доторкнувшися електричного дроту з напругою 15.000 вольт.

— **Окупаційний страйк.** У вапнових заведеннях у Хадзелі і Вітні келецького воєвідства застрайкувало 700 робітників, домагаючись підвишки плат від 25—40 прц. Страйкарі окупують фабричний терен. Запропоновану 5-процентову підвишку вони відкинули.

— **Охорона придорожніх дерев.** Обсаджування доріг деревами увійшло майже всюди в програму громадської та повітової господарки. І майже всюди дороги, не тільки державні і повітові, але й громадські мають більше або менше культурний вигляд. У звязку з тим виринає питання, як охоронити ці дерева від знищення, бо такі випадки бувають часто. Один повітовий виділ у Виленщині вяв нагороди на викриття

шкідників, 5 зол. визначено за викриття шкідника, що знищив до 5 дерев, а 10 зол. за того, що знищив понад 5 деревець.

— **Зїзд б. добровольців польської армії у Львові.** 15. ц. м. відбудеться у Львові зїзд б. добровольців польської армії в 1918—20 р., з цілої Польщі. Підчас зїзду відбудуться ріжні святочні імпрези й паради. Магістрат дав для учасників зїзду ріжні полекші, нпр. трамвайові, автобусові і т. д. Між іншим на імпрези зїзду віддали даром салю Міського Театру. Підчас зїзду ціле місто удекорують і ілюмінують.

— **Катастрофальні жнива у Совітах.** Московська „Правда“ повідомляє, що цьогорічні жнива в Совітах випали значно гірше, ніж торік, бо менші на півтора міліона пудів. Крім того лежить на полях більше як 10 міліонів пудів пшениці, але достава хліба неможлива. Пекарні не дістають муки, нема її також по склепах. Збіжева господарка на Україні, Кримі та озівсько-чорноморській окрузі така нездарна, що приносить величезні втрати. — Оголошені дані про жнива вказують, що саботаж селян при жнивах триває далі. Досі не зжали ні не скосили 30 до 50 прц. збіжжа, а звезено з поля далеко менше. Не скошене збіжжа сиплеться і гниє від дощів.

— **Розстріл залізничників.** Як повідомляють із Хабаровська, на основі окремого військового трибуналу розстріляно ще 42 залізничників, занятих на амурських залізницях. У Хабаровську, Владивостоку і Свободнім розстріляли в останньому півроці 300 осіб.

— **Катастрофа голяндського літака.** В катастрофі голяндського літака „Флямінго“ з голяндської летунської лінії під містом Галь у Бельгії згинуло 15 осіб, з того один голяндець, пятьох бельгійців, трьох німців і один мексиканець. Залога була чисто голяндська. Перший здогад що в літак ударив грім, відкинено. На основі дотеперішніх доходжень у задньому збірнику бензини вибухла з невідомої причини пожежа, наслідком чого пільот пробував спуститися, але вже було за пізно. Літак упав з висоти 300 метрів. Королева Вільгельміна висловила співчування для родин жертв катастрофи.

— **Пригода гидропляну на океані.** Німецький гидроплян, що робить комунікаційну службу між Німеччиною і Південною Америкою, мусів з причини дефекту мотору спуститися на океан. Осідання відбулося щасливо і ніхто з пасажирів не потерпів. Згодом на місце прибув рятунковий корабель „Остмарк“. Після направи ушкодження гидроплян вилетів в дальшу дорогу і прибуде до Південної Америки з одноденним опізненням.

— **Скок із 9.800 м. висоти.** Совітський летун Кайдаков побив світовий рекорд висоти скоку з легкопадом. Він скочив з висоти 9.800 м. і спустився на землю щасливо. Це вже 423-ий скок Койдакова.

— **В Литві тратять газом.** Як відомо, в Литві, змінено дотеперішній спосіб виконування кари смерти розстрілом і заступлено його газовою отрутою. Місцем трачення є 9-тий форт під Ковном. На днях виконано смертний присуд на якомусь Погодзінському, що вбив 5 осіб. До троєння вживають окису вугля. Засудженого на смерть замикають у герметичній келії і там держать його 7 мінут.

— **Новий повітряний велитан.** У Фрідріхсгафені викінчили новий тип німецького 4-моторового літака. Він довгий 26 метрів, розпняті крила є 36 м. завдавшки, висоти 7.7 м., кожний мотор має силу 600 коней. Найбільша швидкість 380 км. на годину. Модель цього літака виставлять на міжнародній летунській виставі в Газі.

З кіна.

КІНО „КАСІНО“: „ОСТРІВ У ВОГНІ“.

Фільма, яку Ліга Націй нагородила золотою медалею за її високомистецьку вартість, відкриває рубець тієї закулісової гри, що велась на англійському дворі в XI. ст., багатої в інтриги, шпигунство та... кохання. Реалізація такої фільми вимагає не тільки особливого грошевого вкладу з огляду на декорацію і костюми; актори мусять відтворити те, що присипане вже пилом століть у старих історичних книжках та хроніках. Оце й таємниця такої фільми-

Автім її ідея нескладна: славній морській фльоті тодішньої Еспанії, яку називали „Армадою“ протиставити незвичайний патріотизм англійців та їхню відданість королевій Єлисаветі. Не знаємо, чи це історична правда, що кілька горіючих кораблів, вдерлося між еспанську фльоту і знищило її до тла; усеж таки сама картина справді гарна. Любовна інтрига вплетена зручно, стає радше другорядним епізодом цілої дії, яка йде на екрані.

На увагу заслуговує ще останній акорд фільми: Англія зі своєю королевою на чолі дякує навколішках Всевишньому за чудесну перемогу над грізною Армадою, що їй вічно загрожувала.

Словом — фільма вартісна й на теперішній безвартісний фільмовий сезон просто — небу-

КІНО „ПАЛЯС“: „НЕМОЖЛИВА ДІВЧИНА“.

Французька кінематографія, яка в особі Аннабелі має знамениту драматичну артистку, збагатилася в останніх часах і великим жіночим комедіовим талантом: Даніель Даріє, яку вперше бачили ми в знаменитій фільмі „Маєрлінг“ як партнерку Шарле Боає. Має вона крім зграбного личка, чару молодости й особистого, ще й справжній, непересічний талан. Тому й не диво, що коли вона є „неможлива дівчина“ а її партнерами Альбер Прежеан і Лісієн Бару — то фільма мусить бути першорядна. Так є саме і в цьому випадку.

дення.

(ет.).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відвовідає.

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

ЖАБЄ:
1. VIII. Циганський барон.
2. VIII. Муж двох жінок.
3. VIII. Дівча з Маслосвяту
4. VIII. Довбуш.
5. VIII. Шаріка.

ВЕЛ. ТЕАТР — нечинний.

КІНА.

АПОЛЬО: „Кройцерова соната“ на основі Толстоя.
АТЛЯНТІК: „Тіни минулого“, „Голічук“.
ВАНДА: „Ада, це не лицює“, „Хліб наш насущний“.
ҐРАЖИНА: „Люди в бломі“, „Твої уста говорять неправду“.
ЕВРОПА: „Орел летить до Китаю“, „Ворог жінок“ (кольорова).
КАСІНО: „Острів у вогні“.
КОПЕРНИК: „Рожа“.
МАРУСЕНЬКА: нечинне.
МЕТРО: „Відень — місто моїх мрій“, „Жінка без маски“.
МІРАЖ нечинне.
МУЗА: „Шифра ч. 77“.
ПАЛЯС: „Неможлива дівчина“.
ПАКС: нечинний.
ПАН: нечинне.
РАЙ: „2 дні в раю“.
СВІТ: „Останній могіканин“ і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Роман у Будапешті“ і ревія „Що чувати?“
ТОН: „Боротьба з двійником“.
УТІХА: „Забутий чоловік“ і ревія.
ХИМЕРА: „Цирк на кораблі“, „Пат і Паташон“.

ФОТОПЛЯСТІКОН
(пл. Марійська 5).
„Бельгія“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 1. серпня 1937.

БЕРЛІН 14.00, 17.45, 18.00 Розр. музика, 15.00 Незнані опери; БІЛГОРОД 18.20 21.50 Нар. музика, 19.50, 20.00, 21.00 Орх. 22.20 Розр. музика, 23.00 Танк. музика; БУДАПЕШТ 15.50 Робітн. хор, 17.00 Циган. музика, 18.30, 19.00 Сальон. музика, 20.20, 21.00 „Два скупарі“ ком. оп. Гретрія, 22.00 Джез. музика, 22.50, 23.00 Скрипк. речит., 23.25 Циган. музика; ВІДЕНЬ 12.55 Камер. концерт, 15.45 Розр. концерт, 16.45 Муз. попурі, 18.00 Нар. капеля, 19.30 Радіоорх., 20.00. 21.00 Радіокапеля, 21.30, 22.00 Плити; 22.55, 23.00 Танк. музика; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.30 Танк. музика, 18.15, 19.00 Гарні мельодії, 22.30, 23.00, 24.00 Танк. музика; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15, 18.00, 19.00 Симфон. концерт, 21.00, 22.00, 23.00 „Ромео й Юлія“ траг. з муз.; МІНХЕН 15.00 Розв. концерт, 20.00, 21.00 Веч. концерт, ПРАГА 12.20 „Словацька княжна“ опер. Піскачка, 16.20 Концерт з пл., 19.05 Військ. орх., 20.30 Скрипк. речітал, 22.50, 23.00 Танк. музика; РАДІО ПАРІ 12.30, 13.45 Орх., 13.15, 20.15 Спів. речітал, 14.45 Пісні, 17.00, 18.00 Легка музика, 18.45 Розр. музика, 19.30 Циган. квартет, 23.00, 24.00 Танк. музика; РИМ 17.15, 18.00, 19.00 „Арлекін“ опер. Кесія, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Мадам Батерфляй“ оп. Пучінія.

Понеділок, 2. серпня 1937.

БЕРЛІН 14.15, 15.00 Сальон. музика, 17.00 Концерт, 18.00 Танк. музика, 19.20 Нар. танки; БІЛГОРОД 20.30, 21.00, 22.00 Концерт; БУДАПЕШТ 13.00 Циган. музика, 17.00 Скрипк. речітал, 18.00 Спів. речітал, 21.35, 22.00 Циган. музика, 23.20 Шехерезада — суїта Рим.-Корсакова; ВІДЕНЬ 14.00 Симф. Моцарта, 16.05 Фільм. і танкова музика, 17.30, 17.45 Скрипк. і спів. речітал, 19.05, 20.00, 21.00 22.00 Фестів. у Зальцбургу — „Дон Жуан“ оп. Моцарта, 23.00 Танк. музика; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Пополудн. музика, 18.00 Камер. музика, 19.00 Солісти, 20.10 21.00 Розр. музика, 21.15 Сонати Бетовена, 22.30, 23.00 Розр. і танк. музика; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15 Скрипк. речітал, 19.00 Розр. музика, 21.00 Симф. орхестра — словян. музика, 22.10 Дударі, 22.40, 23.30 Танк. музика; МІНХЕН 16.00 Концерт квінтету, 17.00 Нім. пісня на цілому світі, 19.00, 20.00 Танк. музика і пісні, 21.10 Форт. речітал; ПРАГА 17.05 Джез. музика, 17.40 Орган. речітал, 19.10 Романтичні мельодії, 20.05 Популярн. концерт, 21.20 Квінтет Фібіха; РАДІО ПАРІ 14.30 Симфон. вальси, 15.45 Вокаль. концерт, 17.00 Легка музика; РИМ 17.15 Муз. всячина, 19.00, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00 Ля Фаворіта Хосі — опер. Каварія-

Вівторок, 3. серпня 1937.

БЕРЛІН 18.00 Розр. музика, 19.20 Плити, 20.10 Дута орх., 21.00 Музика; БІЛГОРОД 18.20, 21.30 Нар. пісні, 22.20 Радіорх., БУДАПЕШТ 13.45 Форт. речіт., 17.25, 18.00 Циган. музика, 19.10 Сальон. музика, 20.50, 21.00 Оперет. мельодії 22.20 Спів. речітал; ВІДЕНЬ 13.10, 14.00 Плити, 16.05 Розр. концерт, 17.20 Форт. речітал, 17.35 Соната на віольонч. і форт., 19.10 Вес. музична авдиція, 22.20, 23.00 Розр. концерт; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Хор, 17.00 Пополудн. музика, 17.50, 18.00 Камер. хор, 19.00 Вес. мельодії, 21.00 Дута орх., 22.30 Нічна музика; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15 Сольо на гарфі, 19.00, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Мадам Батерфляй“ оп. Пучінія, 23.30 Танк. музика; МІНХЕН 16.00 Форт. речітал, 16.20 Твори на форт. і віольонч., 17.00, 18.00 Концерт, 19.00 Музика з Відня, 21.10 Вес. концерт солістів, 22.20 Нічний концерт, 23.00 Розр. музика; ПРАГА 16.10 Військ. орх., 17.05 Словацька суїта — фільгарм., 18.05 Муз. гутірка, 19.35, 20.00 Ревізор — опер., 20.55, 21.00 Радіорх.; РАДІО ПАРІ 13.15 Спів. речітал, 15.45 Давні нар. пісні, 16.00 Концерт америк. консерваторії, 19.00, 19.15 Спів. і форт. речітал, 19.30 Вокальні дуети, 20.15, 21.00, 22.00 Концерт; РИМ 17.15 Танк. музика, 20.40 Музика, 22.15 Форт. речітал, 23.30 Танкова музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 1. серпня 1937.

8.00 Сигнал часу і пісня, 8.03 Ран. денник; 8.15 Авдиція для села; 9.00 Богослуження з Льоді, після богосл. музика з пл., 10.45 Розр. концерт, в перерві 11.23 „Жертва“ скеч; 11.57 Сигнал часу; 12.05 Муз. ранок з Познаня; 13.00 Туристика чи ваколесн. перегони — гутірка; 13.10

Роз. музика; 14.40 Любов і економія — гумор.; 15.00 Аквіція для села; 16.00 Розр. концерт; 16.20 Плити; 17.00 Камер-театр уяви — „Розвід“ ком., 17.25 Плавацькі змагання, 18.00 Орх. і солісти, в перерві 18.35 Автом крізь сирій. пустиню, фейл., 20.00 Концерт солістів, 20.35 Льокаль. спорт. вістки, 20.40 Політ. огляд, 20.50 Веч. денник, 21.00 Панільськ пісеньок, 21.40 Спорт. вістки, 21.41 Збір. спортові вістки, 22.00 Форт. речіталь, 22.30 Плити, 22.50 Останні вістки веч. денника, огляд преси і метеор. комунікат, 23.00 Танкова музика з плит.

Понеділок, 2. серпня 1937.

6.15 Ран. пісня, 6.18 Руханка, 6.38 Музика з пл., 7.00 Ран. денник, 7.10 Музика з пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Плити, 12.25 Плити, 12.40 З робітні до робітні — у кузні, 13.55 Лег. музика з плит, 14.55 Львів. біржа, 15.00 Легка музика з плит, 15.35 Львів. біж. вістки, 15.45 Господ. вістки, 16.00 „В лісі“ — для дітей, 16.15 Скрипк. речітэль, 16.45 „Ян Потоцький“ — фейл., 17.00 Концерт хору з Таліна, 17.50 „Кокосовий горіх“ гутірка, 18.00 „Спомини з Полісся“ — фейл.; 18.10 Легка музика з пл.; 18.30 Техн. скринька; 18.40 Завтр. програма; 18.45 Льокаль. спорт. вістки; 18.50 Актуаль. гутірка; 19.00 „Жовнір і дівчина“ авд. для жовнірів; 19.40 Спорт. алев. гутірка; 19.50 Спорт. вістки; 20.00 Розр. концерт, в перерві 20.45 Веч. денник і акт. гутірка; 21.45 „Капраль Шапа“ оповід.; 22.00 Опів. речіт.; 22.25 Росій. музика з пл.; 22.50 Останні вістки веч. денника, огляд преси і метеор. комунікат, 23.00 З альб. співака.

Вівторок, 3. серпня 1937.

6.15 Ран. пісня, 6.18 Руханка; 6.38 Музика з плит; 7.00 Ран. денник; 7.10 Музика з плит; 11.57 Сигнал часу; 12.03 Полудн. денник; 12.15 Інформ. газетка в українській мові; 12.25 Орх. поліції; 13.55 Легка музика з пл., 14.55 Львів. біржа; 15.00 Міш. концерт з плит, 15.40 Львів. біж. вістки; 15.46 Господ. вістки; 16.00 З будови дому для дітей; 16.20 Концерт солістів; 16.45 Гніздо сирітки під дахом магната — фейл.; 17.00 Орх. варш. Фільгармонії; 17.50 Актуаль. турист. гутірка; 18.00 Фінансо.-господ. актуальн.; 18.10 Плити; 18.25 Як повстав Пенелюб — літерат. нарис; 18.40 Завтр. програма, 18.45 Льок. спорт. вістки; 18.50 Актуаль. гутірка; 19.00 Король кермашу — скеч; 19.15 Скрипк. речітэль; 19.50 Спорт. вістки; 20.00 Мода і люксус — ком. оперетка; 20.45 Веч. денник; 20.55 Хлібор. вістки; 21.00 Легкі мельодії і пісеньки; 21.45 Капраль Шапа — оповід.; 22.00 Орх. з Вильна; 22.50 Ост. вістки веч. денника, огляд преси і метеор. комунікат; 23.00 Концерт бажань.

Подяка.

Сердечну подяку складаю пп. Казавським і п. д-рові Стадникові, які безкорисно опікувалися мною в часі мого перебування в тюрмі в Лопатині; а пп. Залужним дякую за опіку в золочівській тюрмі.

Рівночасно дякую пп. послам: Кузьмовичеві і д-рові Білякові за інтервенції, а д-рові Струсевичеві за оборону і заходи в часі слідства, як також всім тим, які несли слова потіхи моїй дружині та опікувалися моїм домом.

Антін Жуковський
лікар у Щуровичах.

БІРЖА.

Гроші.

Львів, дня 30. липня 1937.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·28 88·85, Доляри американські 5.29·50, 5.26·50, доляри канад. 5.29·00—5.26·50. Фльорени гол. 292·72—291·00, Франки фр. 19·96—19·71, Франки швайцарські 121·70—120·90, Фунти англ. 26·39—26·23, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·20—17·20, Кор. дан. 117·84—117·10, Кор. норв. 132·62—131·65, Корони шв. 135·98—135·00, Ліри італ. 24·40—23·00, Марки фінлянд. 11·67—11·20, Марки нім. 142·50 — 139·50, Шилінги австр. 99·20—98·50, Тель Авів 26·26—26·00, Марки нім. срібні 150·50 147·50

Папери.

4 і пів проц. внутр. 55·75. 3 поз. інв. 1 ем. 67·75, серія 83·00, 3 поз. інв. 2 ем. 66·75, серія 82·00. 4 прем. дол. 39·00, 4 проц. консол. 56·88, 57·75, 56·50, 77·50 два ост. дрібні.

Тенденція сильніша.

Акції.

Банк Польський 105·00, Цукор 31·00, Ліпльоп 48·00, Островець 26·25, Стараховичі 31·00, 31·25. Габербуш 37·25.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

Львів, 30. липня.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·75 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2·80 зол.
молоко . . . . 15—16 сот.
яйця . . . . . 3·00—3·10 зол.
Тенденція на всі артикули вдержана.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденції по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 480.—
Остання сторінка 1/2 . . . . . зол. 250.—
Остання сторінка 1/4 . . . . . зол. 130.—
Остання сторінка 1/8 . . . . . зол. 70.—

За редакцію відповідав Олександр ...

Видає Видавнича Спілка „Діло“.

З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.